

Mārijas Dzeifis

Ilustrēts nedēļas žurnāls sievietēm,
literatūrai, mākslai un šadsihwei.

№ 17.

1909. gadā.

Īsnaš trešcdeņās.

Saturs:

Kristīgas tīzības pirmahkumi. Profesora Dr. Eduarda Zellera.	Dzeifma. Karla Kruhšas dzejols.
Laukstrahdneeku sahtums un stahvoklis Vidsemē. Dr. Adolfa Agthes.	* * * Birsneeku Sofijas dzejols.
Muhfu mākslas nahtotne. Karla Kruhšas.	Apstāts: Valsts domes darbība.
Kad druwa breesi. Renē Basena romans.	Daschadas siņas un pašinojumi.
No frantschu walodas tultots. Lehvs. Björnštjerna Björnsona.	Bildes: Pavašara atnahlšhana. No A. Schwarzā. Scheichs ul Islams, turku augštāis preesteris.

Aboneššanas maksa

Ar presubstīščhanu ceļšsemē:		Rīgā saņemot:		Ar presubstīščhanu ahrsemēs:	
Par gabu	3 rēl. 50 kap.	Par gabu	2 rēl. 50 kap.	Par gabu	5 rēl. — kap.
" 1/2 gabu	2 " — "	" 1/2 gabu	1 " 50 "	" 1/2 gabu	2 " 50 "
" 1/4 gabu	1 " — "	" 1/4 gabu	— " 75 "	" 1/4 gabu	1 " 25 "

Numurs makšā 10 kap.; šatra adrešes mainā 10 kap. Šubinajumi makšā 10 kap. par weenstjēgu smaltu riindian.

II. Rīg. Krahj-Aisdemu Sabeedriba

tagad atrodas

Sabeedribas pašchas jaunajā mājā

Aleksandra eelā Nr. 12

(Dzirnavu eelu stuhri).

Ķeenem noguldījums no 1 rubla fakot un maksā 5—6 procentus; par telefona reķinu 4 proz.
Noguldījums izmaksā tukšit bez usteikšanas.
Sīfneef aiņnebumus pret wehrtpapireem, obligazijam, galveneekem un perfontigu droščibu.
Darba laiks no 10—2. Telefons 1388.

W a l d e.

Riģas Riščhotaju beedribas sirgu ūreefchanās

30. aprili, 3., 6., 10., 14., 19., 21., 24. un 28. maijā, 2., 4., 7. un 11. jūnijā.

Kaunuma, ahdas, ūilitiķās, puščhla un dšimuma ūlimibās iķdeenas no plķf. 9—1 un no 6—1/2 9 w. No pulķf. 5—6 w. tit damas un behrnus. Riģā, Marģtalu eelā 8, turw pēe Ģreħņeeķu eelās.

Dr. Machtus.

Dr. Kliorin,

ahdas un dšimuma ūlimibās. Ahrstefchana ar Rentgena, radiuma, Ģinsena, dšelfs un ūlgaiķmu.

Dr. Simonsona gaiķmas dšeedi-naschanas eestahde

Aleksandra eelā Nr. 17.

Ģeenemu ahdas, puščhla un weneriķfns ūlimneekns ūawā priwat-ķiniķā, Terbatas eelā Nr. 7 (ee-ķja as Dširawu eelās), no plķf. 9—11 un no 5—8 un beķ tam ūrdeenas no plķf. 7—8 watarā.

Dr. J. Kraukst.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwā

eekščhsemes un ahrseemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

ķtīpru wihnogu wihnu 50 kap.

ķefoščhās ūlialēs:

Ģunworowa un Dširawu eelu ūtuhri, Ģelgawas ūhofeķā Nr. 12,

Ahģenskalnā, Mleūha eelā Nr. 4a,

Ģeķūal ķunga namā,

Weħweru eelā Nr. 7, Weģ-Riģas ūtuhri.

Titai par 86 kap. ar pēeū-ķhanu (uķ pēħzmaķu 10 kap. watar).
Teatrs ūalonā!

Stuhri!

66 jannakee břiħnuma gabali, leelalā meħrā uķ jaurinofūķi tā jaunem kā weģem, kā: elektriķa tipograķija, magiķs pulķstems, burwju ķastite,

paķlaufiģa ķarte, břiħnuma yudele, burwju ūilķis un weħl 60 daščabi ĵiti břiħnuma gabali, ķuri ķlatitaju uķ jaurina un maħju paħrweħūū burwju plķf. Adreģe: Магазинъ „Развлеченіе“, Варшава.

Kaķijas aħr-dedsinatawa
„NEKTAR“
peedahwā weenmehr swaiģi dedsinatu un maltu kaķiju pārlōfi mehrenām zen. Ari nededsinatū=kaķiju, fehju, zuku ru, u. t. t.
Leelā Aleksandra eelā 24.
Eeķja no Romanowa eelās.

Wiķeem preeķūchā

ir papiroūi

„Stella“

Peeprafēet „Stella“ wiķur!
Sabeedr. „Laferme“, Sw. Peterburgā.

P. P.

Ģolneeku paķabwiģās wairoūchanās deħl Dr. G. Kummer'a walodas iņstitutā, ķiħbū ūķim Swiķūķu eelā Nr. 20, II, iķrahģijās tā nepeķķēūchama wajaģūba iņstitutu paħrweeioť un atrodās tagad no 20. aprila 1909. g. ūķūot

Teatra bulwarī Nr. 8, II. ūahwā.

Ģewehroģot dauds iķbewiģatās weetas deħl tā ķiħbū ūķim, un paūwairotu ūķolas telpu, ĵēre apatūchā ūħmeķēes uķ turpmaķu baģatīģu pēerūūchanu ar galwoģumu, tā wina ķenūchanās arweenu buħū ūamūs ĵodaģamos ūolneekūs apmeerinať.

Auģūģēeniķā

Dr. phil. G. Kummer.

Baltijas audeķķu maņufaktur-ūabeedriba,

Riģā. (fabrika Ģengeragā). Riģā.

Par ūabrikas ķenam paħrdod paūūķu paħrdotawā

Kungu eelā Nr. 22

Ķinu un pakulu dšijas un wiķadas audeķķu prezes, kā ar balinatus un nebalinatus deģģus un ūchnores.

PARIZES LATV.
MAKSL. U. RAKSTH.
VEIC. PULCINS

Mahjas Weefis

Mr. 17.

Rigā, 29. aprīlī 1909. g.

54. gada gabjums.

Kristīgas tīzības pirmsākumi.

Profesora Dr. Eduarda Zēlera.
(Turpinājums.)

Ari šis, brīnīšātais darbs tīkai zaur jaunāko kritiku darīts pēseētāms vēsturīskai šaprašānāi. Līhds tam tas tāi bīja noslēhgtis aīš tā pašā eemešā, ka tas wehl tagad pēe leelātas dākas ir noslēhgtis: proti, ja negrīb nostāhtees uš brīhwa, šinatnīšā stāhwofka, negrīb īščhīrt ewangelišā redšes stāhwofki no pašā redšes stāhwofka, negrīb šāo darbu īšklārdrot no wīnā īndīwīdualās īhpatnības, negrīb eewehrot tā laīkā apstāhklus un garu. Šānā ewangelišā bīja īlgus laīkus jaunātas teologījās eēzeenītakāis ewangelišā. Šhīs Krīstus tehls, kā Šānīs wīnū mums šīhmejīs, šhīs augstāis un tīhrais stāhws un pēe tam tīk mīhšīs un gāndrīb seeweetīgš, šhī dšīdrā šāstānā, kura nāw trāuzeta ne ar weenu nepareīšu štanu, šhī personība, kura tīkai āhrejī āpāemta no dšīhwes un dšīhwes behdam un zēščānām, bet eēščehjī ir pašāhwīgī nēščūmdīnāta pīlnībā un laīmībā, pīlnīgī brīhwa no wīšeem šhīs semes āprobeschōjumeem, šhīs Bēstītājā īdealāis tehls, kuras wājādšejā muhfu deenu jubīgīgai deewbījībāi un īšglīhtotāi āpšīnāi ķertees pašrāk klāht, tas bīja fēwīščhī radnēezīfšs Šleīermāchēra pīrmatnējam Krīstum, tā kā trāuzēja šhō rakstu āptīvert bēš noluhkā un bēšpartējīfki. Tas protāms nu ir zītādī, kōpšč Štrausš šaraktījīs šāwū „Jesūs dšīhwī“, kōpšč Bāurs ar šāweem eewehrojāmeem krītīfšēem darbeem atrīfšnājīs Šānā burwībū, atrādīs šhīs mīhklas nosāukumu. Ir tagad pēerāhdīs, un nēeewehrojot uš wīšām pēetrūnām, kuras protāms nekād pīlnīgī neāplūfšīs, pēeēēfōščī šinatnīfki nodroščīnāts, kā zēturtā ewangelišā īhstēnībāi truhfšt katru tradīzīonālu pāmātu, kā wīnā pēhdam dāudš māš droščī nēwar šētot tāhlat ātpakāt, kā līhds 170—180 pēhž Krīstus, kā rakstnēekī, par kureem jāšāfā, ja tee to šīnātu, tad ari labprāht īšleetotu, bet tīkai wehl nēstīn, kā wīfš wēzāfēe nostāhštī par āpustulī Šānī dāudš wāīrāf lēezīnā par Šānā parāhdī-

ščānu, nēkā par Šānā ewangelišū un kureem ābeem tāfščū nēwar buht weens un tas pātš šāzeretājš; tāhlat, kā šhī ewangelišā tehšojūmī šwārīgōš pūntkos runā pēetīm nēween wēzāfām tradīzījām, kuras īstēz weenbālfīgī wīfš trīhš wēzāfēe ewangelišī, bet ir ari glūščī pēetīm vēsturīskāi īhstēnībāi; kā nāw nekāhdū gruhībū pēe šīnoptīfšēem brīhnumū nostāhšēem, kūrī pēe Šānā nēbuhtū wehl pāstīpīnātī; kā nēween runās, kuras zēturtāis ewangelišīs lēēf Šesum mutē, ir katrā šīnā wīnā pašā darbs, turpēetīm Šesūs vēsturīfšāis raksturs un wīnām no vēstures āpšīhmetāis uš dēwums, ja pāt wīšpāhr zīlwezīgā dābā un pašāpšīnā runā tam pēetīm, bet ari, kā wīfš ewangelišīs ir brīhws rāščhōjums, kāš dībīnās uš dogmatīfšū pāmātu īdeju; kā wīnā teoloģīfšāis redšes āplōks šnēedsās tāhlu par pīrā gādū šīntēnā attīhstībās pākāhpi; kā tas nepāhrprotāmi ari eewehro gnosīfzīfmu, montānīfmu un šābātā jautājūmu, un zaur to, kā ari wīfū šāwū pāhrējo redšes stāhwofki, norāhdā, kā ir šaraktīfšs otrā gādū šīntēnī. Bet jō pīlnīgāfī ar to teēf ātšpēhšlōts līhdīščhīnējāis ušklāts par šhō ewangelišū, un jō wāīrāf āpšīhmetā wīnā vēsturīfšā wēetā, jō augstāf nostāhšās ari nosīhme, kāhdā tam ir bāšnīzās attīhstībās vēhštūrē, noslēhšot wīnās pīrmo pēerīodu un šāgātāwōjōtees uš tāhlatō. Zēturtāis ewangelišīs nēitk ween kā krītīologījū dogmatīfšī tīktāhl attīhstījīs, zīt tas wīšpāhr rāugōtees no Logōfā māhžībās bījā eēšpēhāms, bet tas ari ar māhšlēnēezīfšū šājuhtū no šhī stāhwofkā pāhrādījīs īt wīfū ewangelišū vēhštūrī; wīščhī relīgījās pāktīfšō un teoretīfšō pūfšī, mīhlēstībās pāfšjūmu un ātšīnū šāweenojīs tājā domā, kā tā dšīkātāis wīdus pūntks ātrōnās wīfū tīzīgō eēščehjā wēenībā, kuras mēēfās tāpūščhāis Logōfš bījīs par wīdūtājū ar Deewū; un kāmēhr tas āttezōtees uš šhō eēščehjō Deewā godīnāščānu, jūhdū tīzībū eēfātā kā āhrejū un āprobeschōtu,

kas nemas neaistfar kristigo tizibas weidu, kamehr tas nekur neiſrahda teezibu us hierarchiſkeem eestahbijumeem eefſchpus kristigas baſnizas un praſſjumu, lai Peteris buhtu tas pirmais un tapat romeefchu Petera baſniza, gan apflehtos, bet teem laikeem koti ſaprotamos wahrdos noraida, tas no otras puſes ir deefgan augſtredigs un mehrens, ka kristigam garam ſamehrâ peefſkir teeſbas, peefawinatees no gnoſtizisma un montaniſma wiſu to, kas tam neapdraudot wina paſcha ſtahr okli, eefpehjams peefawinateek, un ta ſcho eewehrojamo laika parahdibu, atgreest atpakat no hæretisma baſnizas flehpti. Dokumentariſks ſinajums par kristigas baſnizas dibinaſchanu ſchis ewangelijs gan protams naw; tomehr tas ir nogatawojees auglis no wairak ka gadu ſimtena ilga darba un ziknam, ſlawens peemineklis, kuru baſniza zehluſe ſtarp diweem laikmeteem ſew paſchai un ſawam dibinatajam. Pirmatnejas kristigas tizibas wehſture ar to beidſak, ſaſks katolizisms.

Bet eekams ſchkiramees no ſawa preeſchmeta, aiſkuſtinaſim wehl kahdu punktu. Wiſpahr ir peenemts, ka iſhtais kristigums ſakriht ar pirmatnejo kristigumu, kristiga mahziba ar jaunàs deribas mahzibu: kas grib buht kristigs, tam wojagot tizet tam, kas ſtahw jaunajâ deribâ, kas tam netiz, waj domâ zitadi, tas naw kristigs. Wiſtingrakli un zeeſchaki us ſcho praſſjumu paſtahwejis proteſtantizism; bet ari katolizism iſhti nemot nekad naw ſeekritis pahrgroſibat, bet tikai apuſtuliſka mahzibas ſajehguma paplaſchinaschanai un pawairoſchanai zaur baſnizu un ari ſcho peekriſchanu iſhtenibat ar ſawu mahzibu par tradizijam æhnis atpakat. Neeens no teem abeem pee ſchi apgalwojuma pat naw aprobefchojees us jaunàs deribas rakſteem; bet gan katofu baſniza teem beſ wezas deribas rakſteem peefpraudufe klaht ari wehl wiſus baſnizas mahzibas noſajijumus, proteſtantu baſniza wiſmas ſpraudufe pirmajos ka tizibas normu. Bet ja nu ari neeerehrojam to, kas paplaſchinats un turamees weenigi pee jaunàs deribas, tad tatſchu no muſſu lihdsſchinejâ aphehlojuma wajag iſrahditees, ka ir ar ſcho praſſjumu un eepreeſch peenemſchanu. Abas eefpehjamas tikai tad, ja tiz, ka jaunàs deribas rakſti ir pateekſt deewiſchka gara eedweſma, zaur kuru jaunàs deribas mahzibas jehdſeeni ir kaut kas weſals beſ kahdam pretrunam. Ja nu ſaht ſapraſt ſchos rakſtus ka zilwezigu darbu un wehſturisku raſchojumu, ja ir pahrlæezinajuſchees, ka jaunàs deribas mahzibu jehdſeeni tik leelâ mehrâ iſſchkiras un apuſtuku baſnizâ ir tik ſpilgtas pretrunas, tad ari wairs naw eefpehjams jaunàs deribas mahzibas eeflatit par kristigas tizibas liſumu. So naw jau jaunâ deribâ tikai ka weena mahziba, bet daſchadi mahzibu weidi, kuxi wairak waj maſak iſſlehdſas, ne tikai weena weeniga pirmatnejâ kristiga tiziba, bet weſela rinda wezkriſtigu attihſtibas formu, kuros ſche ſakrahuſchâs. Nekar ſekot weenâ laikâ ſinoptiſkai un ſahna kriſtologijai, weenadi atſiht par labeem Pawila un ſekaba prinzipus, noſtahtees reiſâ us apokalipſes un zeturtâ ewangelijs pamata; nekar buht lihds ar paganu apuſtuli pahrlæezinats, ka naw eefpehjams ka kristigam buht ari tamlihds judam un lihds ar judu apuſtuli atkal to taiſni praſt. Bet netit ween ka naw eefpehjams ſaweenot

pretejos jaunàs deribas mahzibas jehdſeenus, ari katrâ par ſewi un tajos punktos, kuros tee nerunâ weens otram pretim, tikai kautrigais war noſleht, ka muſſu laiki nekar ſchis mahzibas peefawinatees wiku pirmatnejâ noſhmê un pat ne katofu ne ari proteſtantu ortodokſija pee tam tahdâ noſhmê neturak. Gan protams judu monoteiſms iſtaika lopejo pamatu tik wezakajai ka tagadejai kristigai tizibai; tomehr kopſch Kopernika naw wairs eefpehjams eedomatees, ka deewiba dſihwotu kaut kur ſinamâ weetâ debefis, ka to nenotrihdami kristigâ tiziba no paſcha ſaſkuma peenehmufe. Un tomehr lihds ar ſcho preeſchſtatu ſtahw un kriht eefpehjambiba, ka kriſtus ſawàs meefâs pazehlees pee Deewa debefis un no tureenes atgreefſtees un tapat ari eefpehjambiba par augſchamzefſchanos, ka to ſaprot jaunâ deriba: bet zekas ari wiſpahr jautajums, waj zilweze pawiſam wareja buht tik ſwarigs preeſchmetſ ſchahdai weenigai un ahrſahrtejai deewiſchka gahdibai, waj Deewa dehlam wiſpahr wajatſeja noſahpt no debefſka ſche wirs ſemeſ, lai dſihwotu un zeestu ka zilweks, jo ſchi ſeme ir tikai maſſ pileens ne iſmehrojamâ paſaules juſrâ, ta ir tikai weens ſtarp teem neſkaltameem paſaules kermeneem, par kureem naw eefpehjams peenemt, ka ne us weenas no tam nebuhtu prahta buhtes. Kas tad atteezas us ſcho paſchu Deewa dehlu, tad jaunàs deribas rakſtos par wiku, ka to redſejam, atronas daſchadi eeflati, kas tomehr wiſſ wedami atpakat us diwam galwenam ſchkiram, zittahſt weeni no teem to eefkata par zilweku, bet otri par kahdu pahrzilweziſku buhti. Bet tagadeje preeſchſtati par kriſtu neſakriht ne ar weenu, ne otru no mineteem uſſateem, ar teem neſakriht ne ortodokſee baſnizas preeſchſtati, ne ari jaunlaiku apgahmibas. Baſnizas dogmatika kriſtu trihsweenikas otri perſonai, kura pehz ſawas buhtibas pilnigi weenada ar tehwu, leek ſawee-notees ar pilnigu zilweku, kas ſaſtahw no meefas un prahtigas dwehſeles; ſtarp jaunàs deribas rakſteem zeturtais ewangelijs, lai gan tam koti augſtas domas par kriſtus pahrzilwezibu, neſin tomehr neko par to, ka dehlis pehz ſawas buhtibas tehvam lihdsigs, to baſniza wiſpahr trihs ſimts gadus naw ſinajuſe; bet „Deews“ logofs ſauzas tikai tahdâ noſhmê, ka ari Philo wiku peenem, „otrais Deews“, t. i. apatſchdeews, pee kam noteikti teek iſſkaidrots, ka tehws leelaks par wiku, ka wiſch pats no ſewis neko nekar darit u. t. i.; kas no otras puſes atteezas us wina zilweka topſchanu, tad ne zeturtais ewangeliſts, ne zits kahds no jaunàs deribas rakſneekem wiſpahr ne domat nedomâ peelikt kriſtum kahdu pohrdabiſku daku, peenemt wina kahdas zitadas meefas, nekâ dabifſam zilwekam: ko mehs par wiſu zitu perreſhinam pee pateſa zilweka dabas, zilweka dwehſele, ſche truhſt. Ja atkal otradi mehs turamees pee trim pirmajeem ewangelijeem, tad protams ſche kriſtus parahdas pilnigi ka zilweks, bet ka baſnizas dogmatikas deewzilwekam wina truhſt taiſni paſchas galwenàs leetas, ar zilweku ſaweenotais Deews; kurpretim tatſchu tas, ka ſche iſpilda wina weetu, pahrdabiſku ſpehku dahwanas, brihniſchkas praweeſcha gara dahwanas ari koti noſchkir ſinoptiſko (ewangelijs) kriſtu no wehſturikâ, ar kuru darifchona muſſaitu ſinatnei. Ari Schleiermachera

Pawafara atnahfschana.
No 11. Schwarz.

pirmatnejais Krijius faskan tikpat maš ar wezo judu kristito mešjaju un praweeti, kà ar Saħna Logofu waj Pawila debesu žilweku. Ja kristiga tiziba buhtu faskita ar to, ka par Kristu mums buhtu taħds pat preekščstats, kà jaunàs deribas rakstneekem, tad sen wairs nebuhtu kristigu un kristigas tizibas.

Tas pats fakams ari par daudseem žiteem kristigas tizibas mahzibas nofazijumeem, kuzi keras leetà dšlaku. Tà peemehram Deewa žilweka tapschanu kristiga dogmatika pamato ar wajadsibu peħz pestišchanas no greħkeem, kuzus no muħfu žilš wezateem mantojusčhi wiš wiau peħz naħtamee un kuzi tik leeli, ka žilweks peħz ņawas dabas nepamišam nespeħj labu domat, gribet un darit. Sem jaunàs deribas rakstneekem ir Pawils tas weenigais, kuzšč greħta wišpahribu atwašna no Adama darba; bet ne turu wiššč neapgalwo, kà Augustins un muħfu reformatori, ka wiš neatdšimuschī darbi un gribas eerošnažumi buhtu greħžigi, taišni tampretim wiššč noteikti issaka (Rom. 2, 14. 7, 22) pretejo; ja nu wiššč neraugot uš wišu to ir pahreelinats, ka neweens ar ņaweem darbeem newar tapť sweħts, tad wiššč pamatojas uš to, ka šče peħz wina eeskateem wajadsiga p i l n i g a besgreħžiba, bestruħžiga haufšibas ispidiščana. (Gal. 3, 10. 5, 3). Basnižas mahziba par eedšimteem greħkeem tà tad naw fastopama pee Pawila ne wina katoliskà ne protestantiskà teħpà; bes tam Pawils ar ņaweem eeskateem starp jaunàs deribas rakstneekem (atškaitot dasčas neihštas pawilšiskas weħstules) stahw weens; pahrejee gan ņaka, ko ari beeschi ņaka greeki un romneeki, proti, ka neweens žilweks naw bes kkuħdam un ka wiššem wajadsigs labotees, atdšimt, bet tee neņaka, ka par to wainigi žilš wežaku darbs un ka buhtu neespeħjams zaur pašča titumiskeem darbeem eeguht Deewa labpatiščanu. — Weenbalšgati jaunàs deribas rakstneeki ir kaħdà preekščstatà, kas ihštenibà nemot ir tikai rupjaka, mitiška isteikšme pahreleezibai par ņaunà waru, tizibai uš ņauneem gareem. Jau weħlakà judišmà šči tiziba, kas ņakumà žehlušes no perseeschu religijas, bija isplatijušes taħdà meħrà, ka wišas

lišštas un šlimibas atwašnaja no demonu eespaida, pat ihsto apsehsto, wišu ņaunumu paņaulē atwašnaja no welna. Taħda pat tiziba pilnà speħtā pahrgahja uš kristigu tizibu un naw wairs otra tizibas mahzibas gabala, par kuru jaunàs deribas raksti buhtu tik weenpraħtigi, kà par to. Jau Sesum no pašča ņakhtà gala nahžàs žihnitees ar welnu, welna isošiščanas no wina briħnuma darbeem is-taišja eewehrojamašo datu, welns Judasā Iskariota peršonà esot ņagahdajis wišam nahwi, wiš wina rošbas meħrēš bija noluhšs, pahrspeħt welnu; un tãpat ari itweenam kristitam un wišai kristigai basnižai pastahwigi ņakaro pret welnu: ja wišam kas atgadas ņauns, ja kas wiau widi israhdas Deewam naidigs, tad tas ir welna darbs, paganu paņaulē ir wina walšiba un paganu deewi ir (peħz 1. Kor. 10, 20) demoni. Atšewiščhi raksti, it ņewiščhi apokalipse, Ğeseeschu un Koloseeschu graħmata, pirmà Petera graħmata, Saħna ewangelijs un graħmatas miħlē noštahdit Kristus darbus un dšhwi no ščahda redšes stahwoħta; bet ari par ņewi kà taħds tas neweenam no jaunàs deribas rakstneekem naw šweščs, un Ščleiermachera isruno, ka ščahdam preekščstatam ar wiau religiošo tizibu naw bijš nekahda ņakara un tee tam naw peeschšihrusčhi nekahdu dogmatišku nošhmi ir tas bespamatotakais un pretweħsturiskakais apgalwojums, kaħdà ween war eedomatees. Taišni šči tiziba ir muħfu laiššem par taħdu peedaufšibu, kà reti kaħda žita; war jau ta weħl špotot taħlak tautas semakàs ščkiràs, war uštraukt fantasiu pee teem, kuzeeem tam sen jau wajadsetu buht pahri, wini to ņawas autoritates deħt war pazeest ņawu dogmatu kraħjumu kambaros, bet atteezotees uš pašču religiošo dšhwi teem naw wairs ne mašakàs nošhmes un kas teologijà naw glušči nošleħdšees no ščo laitu isgliħtibas, tas par to jau ari sen ar ņewi buhs ščaidribà. Meħs ari šče redšam, ži leela ir starpiba starp muħfu un weħkristigo domasčanas weidu un ka taħdi tizibas preekščstati, kuzeeem žitreiš peelka tik leelu swaru, mums ne tik ween kà peezeeschami, bet pat taišni neespeħjami.

(Turpmat beigas.)

Laukstrahdneeku ņakums un ņahwoklis Widšemē.

Dr. Adolfa Agtheš.

III.

Wajadšesa ari aišfargat semneekus, jo žitadi dšimtee arendatori wišas naštas wareja nowelt uš teem.⁴⁷⁾ No pašča ņakuma mahzeeschī nodewas meħma no aršleem jeb

⁴⁷⁾ Semneeku aišfardšiba tapeħz ir šweedru šitumdewibas galwenais ņakurs, kà inštrukcija no 1687. g. 7. febr. un memorialis no 1688. g. 30. janwara. „S. R. M. Instruction, wonach die Komissarien . . . bey der General-Revision und Haacken-Egalisirung, die S. R. M. vor nōthig gefunden haben, über das ganze Herzogthum Vieflland ergehen zu lassen, sich zu reguliren haben sollen. Gegeben zu Stockholm, den 7. Febr. Anno 1687.“ (nodr. pee Buddenbroda p. w. II, 1224. lapp. un pa dałai pee Jannaua, Gešichte der Šfaberey . . . 1786, 214. lapp.) — „Memorial . . . so man nächst S. R. M. Instruction bey der

ahkeem,⁴⁸⁾ kuzi ari weħlak palika kà nodewu weeniba. Bet kaħd atihštijās muišču peederums, tad nodewu ņemščanai atlika tikai ta apstrahdata seme, kuru semneeki aptopa pret

bevorstehenden Generalrevision zu observiren hat, um sowohl aus Kron- als adelichen Güthern eine summarische Haacken Zahl zu bekommen, wie auch vor jeden Kron-Verrentator eine gewisse Arrende-Summe determiniren zu können; imgleichen die Kron-Güther mit ihren Bauer-Berechtigkeiten . . . in eine nähere Nichtigkeit zu bringen. Datum auf Riga Schloß, den 30. Januar 1688“ (nodr. pee Buddenbroda, p. w. II, 1251. lapp. un pa dałai pee Jannaua, p. w., 215. lapp.)

⁴⁸⁾ Liħš ar to šweedru walšiba prata eewest weenadus nodoklus no jemes. Liħš tam nebija atihštijees ne weenads nodoklu preeščmetš

klaufcheem un nodewam.⁴⁹⁾ Un lai ſcho „ſemneeku ſemi“ apliktu, tad domajās iſfehjumā atraduſchi pareiſo nodewu weenibu. Akſis jeb arklis wiſur nebija weenads; to mehdsa aprehkinat pehž labibas daudsuma, žif weenas ſemneeku mahjas iſfehji. Mahžu maſais akſis bija 30 mužas leels⁵⁰⁾ un tas ari laikam buhs bijis ſemneeku mahju iſfehjums — ap 62 puhrū jeb apmehram 70 puhrweetas.⁵¹⁾ Tā tad muiſchu nodewas bija aprehkinamas pehž ta labibas daudsuma, kuſeſch teef iſſehts uſ ſemneeku apſtrahdataſ ſemes. Bet tā ka akſu leelumš bija daſchads (ordena meſtru 177, Plettenberga 96, erzbiſtapa 66 un poſu leelais 120 mužas),⁵²⁾ tad ſweedru waldbiba gribeja eeweſt weenadu mehru.⁵³⁾ Tas winai bija wajadſigs. Weentahrti wina wiſpahrim žentās Widſemes agrarās buhſchanās eeweſt kahrtibu. Bet lai buhtu kahrtiga nodoklu ſſema, tad wajaga weenadas no-

nedš tahda pati nodoklu weeniba. Par ſemi tā nodoklu preeſchmetu nebija runa, tapehž ka bija loti daudž neapſtrahdataſ ſemes. Ari ſemes ihpaſchums bija par daudž plaſchs jehdžeens, kuru iſſteniā neiſleetoja. Sahkumā tapehž dariſchana groſijas ap nodoklu nemſchānu no atſewiſchām ſemneeku mahjam. Latweeſchi weenmehru dſihwojuſchi weenſehſchos. Jau pirmais kroniſs norahda uſ igānu un latweeſchu neweenado nomeſchānos, uſ latweeſcheem ſihmedams noſaukumu „villulae“ (mahjas), uſ igāneem „villae“ (zeemi). (Sal. Origines Livoniae . . . Ser. rer. Livon. I, 1853, 178. lapp.) Ka latweeſchi dſihwoja weenſehſchos, Widſemes riſmju kronika (rakſtita 1296. gadā no Ditleba von Anpeke) 341. lapp. ſkaidri iſteitš.

„Da nach liut ein ander lant,
Die ſint letten genamt:
Die heidenſchaft hat ſpehe ſite
Sie wonet note ein ander mite
Sie hwenen bejunder in manchen wald . . .“

(Sal. Src. rer. Livon. I, 1853, 528. lapp.) Sal. ari Hupeſti, Topogr. Nachrichten I, 1774, 122 lapp. un II, 1777, 126. un 165. lapp.) Lai waretu nowehret mahju labumu un leelumu, tad nolihgumos ar eedſimneekem pirms nodoklus aprehkinaja pehž darba rihtu (arklu un ezeſchu daudsuma. Wiſbeehſchaf te leetas leetotš muhju kraha arklis (uncus, aratrum), kuru leetoja wehl 19. gadſimteni un kura brangs nobilžejums atrodas Hupeſta Topogr. Nachricht. II, 1777, ſtarp 192. un 193. lapp. Nr. 3. Wahziſti ſcho arklū ſauža Hadenpflug un no ta tad ari akſis jeb arklis tā nodoklu weeniba dabuſis ſawu noſaukumu.

⁴⁹⁾ Sal. Hupeſt, Topogr. Nachr. . . II, 1777, 202. lapp.

⁵⁰⁾ Ka maſais mahžu akſis wehl bija leetoſchānā, apleezina Buddenbrocks p. w. II, 1244. un Broeckers, Zur Quotenfrage . . . 1898, 17. lapp.

⁵¹⁾ Preeſihmē pee 55. panta ſemneeku ſikumos no 1804. g. teitš, ka 1½ mužas ſihdſinajas freewu ſſchetwertam. Tā tad 30 mužas ir 20 ſſchetwert. Pehž inſtrukcijas no 1687. g. 2. panta ſemē bija weža paraſcha uſ weenu mužas weetu iſſeht ja daudž weenu mužu, jeb uſ 1 un 1/3 dalas puhrweetas 2 puhrūs un ja maſ tad puſpuhrū. Bet ja nu uſ 1 un 1/3 dalas puhrweetas iſſehja 1 un 1/3 dalu puhra, tad preeſch 64 puhrū iſſehſchānas wajaga 62 puhrweetas lauku. — Fr. von Jung-Stilling (brunneezibas ſtatifiſkā biroja ſekretars), Statiſtiſches Material zur Beleuchtung Schwed. Bauerzuchtsverhältniſſe, 1868, 4. lapp.: „mahjas ſatura žaurmehra 27 puhrweetas druwu un 33 puhrweetas atmatu.“ Tā tad weenejas mahjas ſatureja ap 60 puhrweetas paſtahwigas un uſ ſaitu leetojamas druwas.

⁵²⁾ Ka wiſi tee tifa leetoti, ſino Buddenbrocks un Broeckers p. w.

⁵³⁾ Salihdſini Memoriala wiſrakſta: „Memorial . . . ſo man zu obſerviren hat um ſowohl aus Kronen- als adelichen Güttern eine ſummarische Haaden Zahl zu bekommen.“ (Memorials, kuſeſch ja-eewehro, lai tiklaſ iſ krona, tā ari iſ muiſchneeku muiſcham iſdabutu wiſpahreju akſu ſkaitu.)

doſku weenibas. Tad noma no krona muiſcham ſtahweja atkaribā no akſu ſkaita. Memorialā teitš, ka akſu ſkaitam ari bija noderet, lai krona arendatoram waretu noteikt ſinamu arendes ſumu. Weidsot pehž akſu ſkaita aprehkinaja neween publiſtos, bet ari ſemneeku priwatos nodoklus un kalpojumu.⁵⁴⁾ Tā tad akſu iſlihdsinaſchāna ſtahw zeefchā ſakarā ar abu ſikumu galweno ſaturu — ſemneeku aiſfardſibu. Waldbiba ženſchas ſemneeku peenahkumus un leetoſchānas teeſbas iſlihdsinat. Wiſu rewijijas darbu war ſadalit trijās daſās: I. ſemneeku peenahkumu iſſinaſchāna. II. ſemneeku leetojamo teeſbu iſſinaſchāna. III. ſemneeku peenahkumu un teeſbu iſlihdsinaſchāna.

ſemneeku peenahkumi bija nodewas un klaufchi, it ihpaſchi krona muiſchu dſimtajem nomneekem. Lai iſſinatu ſchos peenahkumus, tad muiſchtureem paſtvoja, uſ kuru deenu lai wini ſafauž ſawus ſaimneekus, krodſneekus, ſudmatuſ, kubjaſus un žitus uſraugus.⁵⁴⁾ ſchos tad nu iſklaufchinaja un raudſija iſſinat, kahdas nodewas wini maſā muiſchturim un kahdus klaufchus kalpo winam.⁵⁵⁾ ſſjautaja, kuzā laikā darbineeki nahk uſ muiſchu un tad winus atkal atlaiſch uſ mahjam, ap kuru gada ſaitu eefahk nahkt otreneeki (ihpaſchi ſeerweetes preeſch rolas darbeem, tā tad beſ ſirgeem), kahdus palihga ſtrahdneekus iſgadus iſdſen.⁵⁶⁾ ſautaja ari tā kuzam ſemneekam klahjas, waj winſch ſpehji iſpildit ſawas nodewas un klaufchus jeb waj winſch tos paleek parahdā.⁵⁷⁾ Noteija, ka pee beram žaleeto weenads mehš un ſwars un aiſleedſa „labibas uſdewas“, uſ preeſchu ta jaber tikai ar ſtrihketu mehru.⁵⁸⁾ Nodewas un klaufchus eerakſtija tā ſauktās waku grahmatās⁵⁹⁾ un eerihkoja ſewiſchu tabulu, pehž kuras aprehkinat to naudas wehrtibā.⁶⁰⁾ Pehž ſikuma aprehkinaja: puhrū ſemas kweeſchu 135 kap.,⁶¹⁾ wafaras

⁵⁴⁾ Memorials 1688, 1. pants.

⁵⁵⁾ Pehž Memoriala wiſrakſta bija nodoms: krona muiſchas weſt kahrtibā ar wiau ſemneeku teeſibam un peenahkumeem.

⁵⁶⁾ Memorials no 1688. g. I, 6. pants.

⁵⁷⁾ Memorials 8. p.

⁵⁸⁾ Memorials 28. p.

⁵⁹⁾ „Waka“ apſihmē ſemneeku ſemes ſinamu gabalu. Salihdſini Memoriala no 1688. g. 6. pantu.

⁶⁰⁾ Sal. Memoriala no 1688. g. 14. un 33. p.

⁶¹⁾ Sal. Memoriala no 1688. g. 52. pantu un ta peelſikumu „Tage über die Vieſländiſchen Guths = Renten, welche nach S. R. M. Gutachten un Ratifikation iſt aufgeſetzt worden, um gebraucht zu werden bey vorſtehender General-Reviſion“ (nodr. pee Buddenbrocka p. w. II, 1289. lapp.) Memoriala 19. pants un ſarala rihtojums no 1690. g. 5. juniija (nodrukats pee Jannaua, Geſchichte der Sklaverey . . . 1786. 264. lapp.) Pahrehkinajums atbalſtas uſ brihwunga ſon Prauna, Gründl. Nachricht von dem Münzwefen . . . 3. iſdew. Leipzig, 1784.: a) 1594, 1604 un 1609 7 un 1/3 daſa walſis ſpeziesdalveri uſ neiſkaltu marķu pa 14 lotem (jeb 875 kuhſtoſchdakam) ſudraba (p. w. 367—68. lapp.) No wehlatām ſinam redſams, ka te ir dariſchāna ar holandeeſchu trimarkas ſwaru (pehž kura neiſkalta marķa ſwehra 8 unzes jeb 160 engelus jeb 512) holandeeſchu aſus) jeb 246,084 gramus). Marķa ſatureja 8 unzes ſwara, no kurām 14 lotes jeb 7/8 dalas bija tihra ſudraba, tā tad ſudraba ſwars tai bija 7 unzes no troimarkas ſwara jeb 215,3235 grami. Tā tad walſis ſpeziesdalbera ſudraba ſwars bija 7:7 un 1/3 daſa jeb 0,97 unzes no troimarkas ſwara. Un tā ka unze angļu troimahrzinaš (pa 12 unzem jeb 373,242 gr.; unze pa 31,1035 gr.) ir par 0,343 gr. jeb 10% ſmagaka nekā unze troimarkas ſwara (pa 8 unzem jeb 246,084 gr.; unze pa

kwēefchu un rudsu pa 102 kap. un meefchu tapat, ausu pa 51 kap.; weena darbīneeka deenu 7 kap. un weena firdfīneeka 9 kap.⁶²⁾ Tā tad semneeku darbs aprehķinats foti lehts. Un jo gruhtats tas bija tapehķ, ka dšimtais arendators wareja pehķ fawas patikas noteikt, zif nemt klausķos un zif graudā.⁶³⁾ Lai nu tā, bet semneeku nodewas un klausķi bija aprehķinati naudā un tika usflattiti par noteiktem.

Muisķneeks tā dšimts arendators semneekam no fawas pufes dewa leetofchanā⁶⁴⁾ fewiķķkus semes gabalus, kuru leelumu un labumu sweedru waldiba raudstja katrā fewiķķkā gadījumā noteikt.⁶⁵⁾ Par mehru aehma sweedru muzas weetu jeb apmehram 1½ puhrweetas.⁶⁶⁾ Semes labuma

30,7605 gr.), tad fudraba fwaris sweedru walfis speziesdalderi ir 0,96 angļu unzes. Par unzi standard=fudraba 1681.—1700. g. maffaja 62 un $\frac{15}{16}$ dalas penķu (pehķ G. Biedermana, Geldwesen un Edelmetallstatistik, eefķ „Weltwirtschaft, ein Jahr- und Lesebuch, her von G. B. Halle, I Jahrg. 1906. I. d., 99. lapp.) Tā tad sweedru walfis speziesdalderis 1681.—1700. g. bija wehrtis 1007,096:16 jeb 60,42 penķus jeb 2 rbf. 27 kap. b) 1664. g walfis speziesdalderis swehra 603 un $\frac{8}{9}$ dalas afu ar 534 un $\frac{8}{9}$ dalam afu fudraba (p. w. 391. lapp.). Tā ka 640 afi lihdsinajas 1 unzei troimarkas fwarā, tad fudraba faturis walfis speziesdalderi ir 534 un $\frac{8}{9}$ dl.: 640 jeb 0,84 unzes troimarkas fwarā. Naht noft 1% jeb 0,83 angļu unzes. Tā ka par 1 unzi standard=fudraba 1681.—1700. g. maffaja 62 un $\frac{15}{16}$ d. penķu, tad walfis speziesdalderis no minetā kaluma bija wehrtis 1007,083:16 jeb 52,24 penķus jeb 2 rbf 6 kap. Ja ari tagad walfis speziesdaldera wehrtiba aprehķina rehķ gabalu ķkaita, kuri gahja uķ neifkaltu marķu, tad wehrtiba isnahķ mafaka. Uķ neifkaltu marķu (no 8 troiunzem) gahja 5120:608 un $\frac{8}{9}$ jeb 8 un $\frac{56}{137}$ walfis speziesdalderi, kuru fudraba fwaris pehķ Brauna (p. w. 391. lapp.) toreif bija 14 lotes 1 grens (jeb 878 tuhftofchdalas). Tā tad fudraba fwaris bija unzes 0,878.8 jeb 7,024. Tā tad fudraba fwaris walfis speziesdalderi 7,024.137:1152 jeb 0,83 troiunzes. Naht noft 1% jeb 0,82 angļu unzes. Tā tad penķos wehrtiba bija 1007,082:16 jeb 51,61 penķi jeb 2 r. 3 kap. Tā tad walfis speziesdaldera zaurmehra wehrtiba bij 4,90 plus 4,45 plus 4,39:3 jeb 2 r. 12 kap. — Pehķ peefķmes pee 55. panta Widfemes semneeku ķfimos no 1804. gada 2 puhri lihdsinajas weenai muzai.

⁶²⁾ Grafis Widfemē bija fifta moneta (fal. Dupeli, Topogr. Nachr. II. 1777, 328 lapp.), kura istaiķija 90. dalu no walfis daldera un fawutahrt tifa fadalita 112 dalās. Tā tad grafķi if sweedru laifem arifmē walfis speziesdaldera dalas. Tapehķ wifai netizami, ka jau sweedru laifos weenu firdfīneeka deenu rehķinaja uķ 4 Alberta grafķeem un kahjineeka deenu uķ 3 Alberta grafķeem, lai gan tas Buddenbrocka nodrukajumā fewiķķki uķwehrtis (p. w. 1290 lapp.). Kā sweedru waldiba buhtu nahķufe uķ domam, diwi postenus ķfumiķkā tafķe, taitni pretim karala rihtojumam neufdot sweedru monetā, bet maswehrtigafos Alberta walfis dalderos? 1687. g. Instrukcijas un 1688. g. Memoriala nodrukajumus zitur nekā pee Buddenbrocka ar wifam netihēm tomehķ neefmu warejis fadabut. Widfemes semes kahrtibās if sweedru laifem neweens no ķfumeem naw peeminets. Apftrahdajumos arween teef peewests G. S. v. Buddenbrocka krahjums.

⁶³⁾ Sal. Tobien, Die Agrargesetzgebung Livlands im 19. Jahrhundert, Berlin 1899, 63. lapp.

⁶⁴⁾ Turpmat redfem, ka tika daka semneeku dabuja leetofchanā tahdus semes gabalus.

⁶⁵⁾ Memoriala no 1688. g. 6. pants.

⁶⁶⁾ Memoriala 20. pantā muzas weeta ufnota 18,000 sweedru kwadratolefķu leelumā. Tifai pehķ karala rihtojuma ne 1690. gada 10. marta (nodr. pee Jannaua, Geschichte der Sklaverey... 1786.239. lapp. un Buddenbrocka p. w. II, 1271. lapp.) rehķinaja tika 14,000 kwadratolefķis uķ muzas weetu. Pehķ peefķmes pee 55. panta Wid-

fina to wispirms isķķķhira druwās un lihđumos;⁶⁷⁾ un abas atkal fadalija tķķetrās labuma kahrtās. Pee pirmās kahrtas peefķaitija labu melnsemi ar maħla waj pleena apafķķgrunti;⁶⁸⁾ pee otrās peleko waj bruhno semi, kuras apafķķgruntei ari wajadseja buht zetati; pee tresķās peleku ar fmitli jauktu semi un almenainu semi ar puķliħdķ labu apafķķgrunti; pee zeturtās peedereja wif maħlu un fmiķķķu laufti.

Laitam nahķfees wifai gruhti, semi pehķ tahđam wispahrejām pafķmem isķķķirot labuma kahrtās. No peemehram nofķmē „puķliħdķ laba“ grunts, par to laitam tiffab ķfuma dewejam tā semes mehneekam buħs bijis wifai iķpluhdis fajehgums.

ķfuma preeķķā semneeku leetofchanas teefķas tika usflattitas par noteiktām, kad bija isfinats, zif druwās un zif atmataš no jebkuras labuma kahrtas atradās semneeka mahjās.

Lai waretu isliħdķinat semneeku peenahķumus un leetojamas teefķas, tad wispirms wajadseja paruhpetees par weenada aħķa fajehgumu. Wifem peerzeem aħķu fajehgumeem tas bija kopeķs, ka wini wif lihdsinajās isķķtajam labibas daudsumam. Šķis pamats pee aħķu rewifķjas ķķķetami atmeķis.

Pee aħķu jeb arķlu aprehķinaķanas sweedri atmeta labibas isķķto daudsumu un eewehroja ari rafķas zaurmehra daudsumu pa peħdeem 5—6 gadeem.⁶⁹⁾ Ka semi famehrā ar rafķu gribeja aplift ar nastam, redsams ari no tam, ka weena muzas weeta (1½ puhrweetas) pirmās kahrtas druwās bija rehķinama lihdsi weenai muzai labibas, tā ka fķai pirmai kahrtai bija nest weenu muzu, otrai $\frac{5}{6}$, tresķai $\frac{2}{3}$ un zeturtai $\frac{1}{2}$ muzas pahri par semneeku ufuru, tā zinfes.⁷⁰⁾ Bet tomehķ aħķa fajehgums netika pahrgrofits, jo pee aprehķinaķanas tomehķ patureja isķķjumu⁷¹⁾ un tā ķungam peenahķigu daku no rafķas nolika ari weenu muzu. Uķ fliftatu semi peenehma mafaku isķķjumu, azim redsot tika weenahķķības deķķ, jo fliftā semē isķķķ wairaf.

Samehrā ar labibas daudsumu, kuru isķķķa uķ 1½ puhrweetam pirmā labuma semes, isķķķjumu uķ žitadu labumu semi aprehķinaja glufķi ķķematifķi. Uķ weenu muzas weetu peenehma tā isķķķjumu:

I.	Kahrtas semē	1	mužu	jeb	2	puhrus	—	feefķs.
II.	„	„	$\frac{5}{6}$	„	„	1	„	3
III.	„	„	$\frac{2}{3}$	„	„	$1\frac{1}{3}$	d.	—
IV.	„	„	$\frac{1}{2}$	„	„	1	„	—

femes semneeku ķfimos 2 un $\frac{1}{5}$ muzas weetas lihdsinajas weenai defetinai. Te war noteift famehru starp sweedru olekti un freewu peħdu. Zinahķ, ka weena kwadratolefķis lihdsinajas 3 un $\frac{9}{11}$ kwadratpeħdam. Tā ka tahķs famehŗ starp olekti un peħdu preeķķ aprehķineem buhtu nepraktifķs, tad 1822. gada Widfemes mehritaju komifķja peenehmuķe, ka 1 kwadratolefķis ir 4 kwadratpeħdas jeb 1 olefķis 2 freewu peħdas (pehķ „Taxations-Tabellen für Landmesser in Livland“, rokrafta 7. lapp.).

⁶⁷⁾ 1687. g. Instrukcijas 2. pants.

⁶⁸⁾ 1688. g. Memoriala 24. pants.

⁶⁹⁾ 1688. g. Memoriala 35. pants.

⁷⁰⁾ 1687. g. Instrukcijas 2. pants.

⁷¹⁾ Sal. sweedru „taķķazijas“ iķftrahdajumus peefķmē pee 55. panta Widfemes semneeku ķfimos no 1804. gada.

Išstenibā tā tas finans nebija, jo uš flittas semes mehds seht beeschaki. Bet tas tā tika peenemts, lai nodewas un klauschus no flittas semes aprehkinatu mafafus.

Nu wjadseja tikai paslatitees zenu tabulā, lai isfinatu, kahdu naudas wehrtibu klauschos un graudos muischas kungs drihststeja praft. To labibu, kura Widsemē wisfwarigakā, kā rudst un meeschi, aprehkinaja par weenu wafstis speziesdalderi muzā.

Naudā aprehkinot peenehma weenu muzu rudsu waj meeschu weena daldera wehrtibā. Nu ir faprotams, ka dsimtnomneeks no weenas muzas weetas jeb 1½ puhrweetas druwās klauschu un beru drihststeja peedstht:

I. Ištirtas semes 202 kap.

II. " " 159 "

III. " " 135 "

IV. " " 101 "

Lai atweeglinatu reškinus, tad kchnisch noteiza, ka 60 dalderi lihdsinajas weenam ahkim jeb arklm.⁷²⁾ Blakus labibas daudsumam 60 dalderu wehrtibā, sem ta faprata lihds ar to druwās semi, kuzā pehz labuma un leeluma bija eespehjams isseht par 60 daldereem, un ari to semneeku nodewu un klauschu daudsumu, kuru wehrtiba lihdsinajas 60 daldereem. Bet jaeebaumē, ku ahkis nebuht neapstihmē semes waj semneeku klauschu ištieno wehrtibu, turpretim dibinajas uš patwafigeem zenu noteikumeem.⁷³⁾

Muhfu mahfflas nahfotne.

IV.

Tautas dshwe ir plascha. Ari rakstneezibā lai walda plaschums un wakiba. Saules gaisma un ehnas, n: flehpums un klasfka skaidriba lai isteizas rakstneeku darbes plaschi, dsihwi, swakadi. Netrauzeti lai wiai kuf sawas noslehpumu atflehgas, sawas daituma tehkus un kkuht arweenu leelati, pilnigati Apstauschama ta tauta, kuzai ir leeli un pilnigi mahfflas darbi.

Weenas tautas mahfflineekos, dsejneekos newar buht tahdas ihpaschibas, kas winus galigi noschirtu demonos un deewos, fwehtajos un grehjineekos; kas weenus padaritu par fegeem un zitus par noseedsneeeem, kas newar zeret uš attaisnojofchu sreedumu. Taisni schos bahrgos, fwini nolakstos sreedumus, kas sawā buhtibā tomehr neihsti, nepateest un fauft, mums wjadsetu pahrfuhdset sawai tihrafajai juhtai, kas wehl no gaischajam deenam usglabajuseh firdi — kā skaita atmina, kā leels pahrdshwojums, kā dsiki faprasta pateestba, — lai ta nodod jaunu sreedumu, ko warelu eerakstir ari wehsture sawās lapās.

Atzeros, ka reis Poruks mani fastapis us eelas, apstahjās un kā ar apflehptam fahpem issauzās: „Latweeschu rakstneekem wajaga wairak faprastees.“ Schis issauzeens nebija skafsch, kledsjoschs. Poruks netad skati neschehlojās, kaut smagakās fahpes kā kalns wimu speestu. Sen jau winsch bija faprattis, ka wisstakati mehds runat tukschums un leekuliba. Domadams par latweeschu rakstneekem, es esmu daudreis atfahrtojis schos Poruka wahrdus . . . Bet neween paschu satiksmē, wairak ja faprotas ari ar tautu. Tautas pateestba ir ta mistiska mihkla, ko mehds wehl neefam usminejuschi, kaut gan schogad paeet trihsdesmit gabi, kamehr miris dsejneeks U f e l i s. Wimu peeminedami lai pahrlasam wina rakstus, warbuht, ka tā stiprinadamees wareem ar skaidrafu apstau un meerigati pastrahdat nahfotnei to, kas pagatnē nofawets.

Bet ari tautas pateestba, tāpat kā archiwi, neglahbs muhfu nahfotnes rakstneezibu. Sauno domu neisdomās nekahds pagahnes spehks. Saunajai domai

japahraehrschas paschat par pateestbu. Par zilweeziffideewischku pateestbu. Tapehz archiwi, tautas pateestba un winas fenatnes mistika mums jausaem semi no weenas pufes kā formula: diwreis diwi ir tschetri . . . no otras kā atfina: wifs paeet un atgreeschas atkal no jauna . . . Mostiprinadamās uš schahda pamata jaunā rakstneeziba war augt, attihstitees un kkuht par wadoscho spehku tautas attihstibā, winas eeschejā dshwe.

Un tā muhfu rakstneeki fatiftees ar j a u n u, w e h l n e b i j u s c h u p a a u d s i, kura fastahwes no smgalwjeem, feewam un behrneem: no wiseem, kas gribes skaiti dsihwot, skaiti domat un just . . . Schi jaunā, wehl nebijuse paudse eekustinās jaunu wilni, kas faulē mirdsedams slihdes pa muhschigo juhru, atspogufodams tumschos atwarus, sakos krastus un silo besgalibu augschā . . . Schis wilnis buhs jauna klasfka laikmeta brihnumwilnis, un kā seltots gulbis, pahrpelbejis sawa laikmeta juhru, eepeldes Nirwanā alpakaf, no kuzas tas ispelbejis. Warbuht nawa nemaf tik tahlu tas laikmets, par ko domajuschu muhfu leelakee dsejneeki. Wimu preekschludinajums peepildisees, jeb muhfu tauta nogrimis pawisam praktiskā ideeabā, no kuzas wairs nebuhs isjelschanās.

V.

Mostahjas mums atkal preekschā druhmais jautajums: „B u h t w a j n e b u h t?“ — Buht waj nebuht latweeschu tautai un mahfflai?

Waj atbildes us scho jautajumu jau rihtdeena, waj ta war nahft tikai pehz gadeem, — atbidi us scho jautajumu

⁷²⁾ Sal. Karala risfojumu no 1687. g. 9. nowembra, nodr. pee Jannau, Geschichte der Sklaverey . . . 1786. 265. lapp.

⁷³⁾ Schis grehtibas pawedinajuschas us ahka un daldera wisdihwainakeem isskaidrojumeem. Geshch „Taxations-Tabellen für Landmesser in Livland“ dalderis rokrafsta 6. lappuse teet schita isskaidrots: „Dalderis naw nekahda moneta, bet tikai peenemts likumos noteikts nosautums no sweedru laikem, lai famehriigi waretu islihdsinat tassetās un graduetās semes fugas ar prestandem un nodewam, kuzas no tam jadod.“

gaida wiš, kam ween dahrga muhšu tautas fewiškā no-
šhme zilwezes wehštūrē. Uzmirklis, pahrdšihwojamā deena
atbildi newar dot.

Nawa wehl peerahdits, ka tagadejais stahwoflis raf-
sturotu pateesu, weenweenigi eespehjamu pahrdšihwojumu,
winas dšitako, eeschejo dšihwi un negrosamu spreedumu.
Nawa peerahdits, ka tagadejee, beeschi ween farauštitee
darbi raksturotu muhšu rakstneeku pehdejās spehjas, wiau
talenta ihstako ihpatnibu un darbības robesčas. Nawa
peerahdits, ka „progrešwi“ — awišchneeziskā, fabeedriski =
warisejiskā kritika spehtu faturet fawā warā tautas patee-
sakos, ihstakos un darbīgakos individuš, spehtu tos atraut
no dšejas un mahšklas. Tapat newar wehl noteikti finat,
waj notiks plascha glesnu istahde nahkoschos pahris gados
Nigā un kahdu eespaidu tas daris us muhšu mahšlineezisko
dšihwi nahkoschā gadu defmitā.

Ja buhtu nepahrprotami peerahdits, ka tagadejais gara
stahwoflis tautā paliks negrosams un pastahwēs us preekschu;
ka muhšu rakstneeki wairs nawa spehjigi radit leelakas wehr-
tības par lihdschinesjam; ka rakstneeku kariketaja un dog-
motiskā wakardeenās aistahwetaja, — fabeedriski katedriskā
kritika buhtu eeguwofe noleedsamus panahkumus tautā, un
zeramee tautas fwehtki wairs nespehtu darit nekahdu atjau-
nojochu eespaidu, tad nebuhtu ne masako schaubu par
muhšu nahkotni, latweeschu mahšlencees finatu, kas winam
jadara . . . un apmeerinatos ar Labako, — paschw
dšihwi . . . Bet kā jau teizu, tas wiš ir wehl nepeerahdits.
Rakstneeku darbības galejās robesčas wehl nefaredsamās
un wiau zeksch war wehl aislozitees tahlu tumšajā
nahkotnē . . .

Bet lai tad neaismiršt sawu peenahkumu ne tikai tas
„mistiskais tuhštotis“ latweeschu rakstneeku uštizamo laštaju,
par kuru rakstija Stalbe (Muhšu schurnali, 1908. g.), un
tura škaitis daschureis mehds pamafinatees wairaf par puš,
bet ari wiš tee, kas newehlas, lai latweeschu tauta paleef
nahkotnē tikai par aflu rihku zittautu wehšturiskajam waram.

Latweeschu lauffaimneekam, semneekam nu jaapšinas,
waj tikai art, ezet, feht un pšaut, un it pa fwehtdeenai
aisnešt sawu rubli us tuwejo monopolbodi un frogu, waj
sahht apšinigu dšihwi fawās mahjās, fawā pagastā, fawā
tautā. Latweeschu strahdneekam jaischētras, waj palikt tikai
par mašchinas rihku darbnizu un apmeerinatees ar apmee-
rinochi = ustrauzochu literaturu, waj buht ari par weefš
wispaules mahšklas fwehtnizā. Latweeschu školotajam
jafagatawojas, waj pahrwehrtees par mehma alfabeta, reises
rehkina un daschadu pantinu eekaleju audšeku galwās, waj
kkuht par brihnumdari, kas atwehrtu teem eeeju pafaulēs
satajā dahrsā, kur seed daikuma un dšihwibas pušes. Lat-
weeschu studentam jasin, waj tikai isliktes par godigu
demokratu waj aristokratu, waj apšinigi šaprašt, isdomat
lihds pehdejai eespehjamibai un isdšihwot fewi pamoduschās
tautas genija leelakos problemus un tā kkuht par weenu no
inteligentafajeem un gudratajeem elementeem tautā, ka
wehlat finatu, ne tikai labus eenahkumus fanemt, bet ari
šapraštu, kā wisderigaf tos isleetot . . .

Lai usglabatu nesabojatu tautas eeschejo spehtu, tad ir
jaeekakas kā brunās isturibā lihds galam. Un tikai tad sawu
wehšturisko usdewumu atstahjam neispilditu, kad „mistiskais
tuhštotis“ buhs pahrwehrtees par — nulli.

Karlis Krūhja.

Kad druwa breesť.

Renē Basena romans. No frantschu walodas tulksots.

I.

Malkas zirteju gabjeens.

Saule sahka greestees us wakarēem. Austrumu wehisch
špirdšinaja welenu sakumu, jonoja pahr nobiruscho lapu
pelejumeem, apšedja koku stahwus, nowihtuschos pagahjuschā
rudens sahlu steebrus un atnehmeeneem it kā juhras wilai
štās pret stahwo kraštu. Un juhra isplehtās plascha un
wehisch puhta. Winsch bija isjekojis Morwanas meschus,
aprašnajees awochu semē, aissneegdams Monstochas un
Montreilonas un wehlat Blinas meschus; winsch dewās
pret nepahrredsamajeem, plaschajeem Niewras mescheem,
us Tronsejas leelajeem mescheem, tad us Kruks la Wilas
un Sen-Franschis mescheem. Gaisš rahdijās buht tik
tihš, bet pa wifu tahkumu, gar mescha robeschas liniju
un pa eeleekumeem meschā, kaut kas eesilgans kuhpeja, it
kā kahds duhmu mahskulis.

— Waj tu wari apgalwot, Renar, ka osols šmits
feschdefmit gadu wezs?

— Ja, grafa kungs, winsch pats nes sawa wezuma us-
rakstu us sawa kermena: luhš, tās astonas rusganās strihpas;
es pats winas tur eeshmeju.

— Oh! ja, tu eš wiau šaudsejis, bet tagad grib lai
es atdodu wiau nahwei! Nē, Renar, es ta newaru!
Šimts feschdefmit gadu! Winsch ir redsejis peezus Mekšimje
augumus . . .

— Runa wehl neet par pahraf leelu wezumu! Ahtri
peenahš laiks, kad muhšu leefajā semē osoli wairs neaug,
bet eesahš nihšt. Wispehdigi grafa kungam ir pilniga
brihwiba; winsch tiks galā ar markisa kungu.

Sargs kluseja. Wina robusta, besbahrsdainā figura
peenehma nizinoschu isteikmi un kaut kas noslehpumains,
kam ar pahrwaldibu šakars, bija redsams winā. Winsch
stahweja stingri, masleet atgahsees, tehrpees šakā barchata
tehrpā, islaidees patihkami un ehrti; šakrustotajās pahr weh-
deru rotās winsch tureja wateju peeshmjū grahmatinu:
— Koku walšis no fenās Fontenel muischas, — un wina

pahrat Ahziads preefch wina leela kermena kahjas, winam peedewa wahzu marionetes issfatu. Winsch ar wifu zeenibu greesas pee patrona. Patrons uffmaidija osolam un teiza tam gluschi klusu: — Gessim, mans flaisais fenais, luh, titt isglahbis; es atkal pee tewis atnahfchu, kad tawas lapas buhs isplaufuschas. — Kofs fatustejas, f-mails, elegants, kahwa krist fawu saru dschwajam ehnam pahr isposito mescha klajumu.

— Rebsi, Renar, pahtrauza Michels de Meffimje, kuresch fekoja wina domam, es winus koti mihlu, schos fawus kotus: wini man neka neprasa, jau sen es winus passhstu, wina galotnes es redsu zaur fawu isabas logu, wini ir manim daudj ustizamati draugi, nekà tee, kuzi winus apzehrt.

— Slinkutu flata, malkas zirteji, grafa kungs, mescha sagtu, failu nabagu, tad wehl . . .

— Nè, draugs, nè, nè! Ja wineem tikai tas ween kahroja, apschaut manus mescha putnus, tad es teem labprahst peedodu. Wifs, ko es gribetu tik wehl peebilst buhtu, ka tee ir tikpat neezigi gari, ka daudsums zitu wehl.

— Nudeen! Mescha sagti netrauzes tos, kuzi nemedi, bet es, es medijul fajija Renars pusbalfi.

Wina kungam nebija wehleschanas to usflaufstees. Winsch tureja fawà kreisaja rokà, blafus sahneem ahmura zirwiti toku apshmeschanai. Pehz kahda mirkka winsch atkal atlika instrumentu wara futrak, kuresch tam pee jostas karajas. Winsch tagad sahka apluhot plascho malkas zirfni, kuru pehtit tas bija nahzis, desmit hektaru no mescha gandrih pilnigi nolihstu, kur malkas zirteji wehl strahdaja, ikweens fawà eemehrotà linija, fawà „darbnizà“, stary malkas blahkeem un fastehkeletam toku grehdam. Scha iszirfchna stuhri pret austrumeem wilinaja kahds zits iszirfchis, un stary wineem abeem bija ka kahda staraina jofla, kahds schours semes strehks, kas faweeno diwus klajumus.

— Gessim! Renar, peeteef scha nejautà darba! Gessim atpafat uj pili! Saki tu manam tehwan, ka es pahrnahfchu pa Fontenelas kruzjeliku.

— Labi, grafa kungs.

— Tu faki ari Baptistam, lai winsch aishuhds sirgu, ko aishwest generali uf Korbini.

Sargs pagreesas uf pusrinki pa kreiff attahkinadamees ar spehziigeem un pazeltem foteem, un tahfu bija dsirdami zirwju zirteeni un rauteni krummus rawejot.

Michels de Meffimje padewas kahdai pawehlei, kas tam schelitàs bahrga un pat paseminoscha. Martà, un daschus mehneschus pehz mescha pahrdoschanas, falihgstot ar kahdu tirgotaju winam wajadseja upuret pehz tehwa pawehles leelu flaitu toku, pascham tos ar ahmuru apshmet, eezehtot toka misà.

Michels bija jauns, spehzijs un neglihts zilwets. Wina neglihtums atkarajas wispirms no famehra truhkuma. Winsch bija wideja auguma, bet kahjas bija garas, rumpis ihfs, galwa — mafina. Ne wismafakàs fassanas waj harmonijas schaf fejà, kas likàs buht, it ka iszirista no kahda widus laika skulptora rofas: sema peere, sem tumfcheem, rupjeem

mateem, kureem pa paschu galwas widu bija zelinsch; ahda bija negluda issfata; azis bija filas un zaurfpedigas; deguns plakans; luhpas garas, — daudj isteikmes bija schais luhpàs, schais bahrsdbfina netaupitajàs luhpàs, warbuht schais daikrunataja luhpàs, ja gabjums un audfinafchana buhtu nahfuchi palihgà markija de Meffimje dehlam; — beidsot schee tschetrkantigee schokki, kas wahrdeem kahwa ispluhst tikai ar leelam mokam un tà ka tee tika fahlehgti ka ar kahdam knihpftangam. Sejai truhka flaituma un peewilzibas, bet ta isteiza kahdu zitu ihpafschibu, proti: gribas spehku. Ta leezinaja ne tikai par kahdu krahjumà atrodoschos un wehl neismantotu energiju, bet jau eewingrinatu un uswaroschu. Dehl kahdas gribeschanas? Dehl kahdas fazelschanas? Seja ir grahmata, kuzà naw wifk zehloni peerastiti. No Michela de Meffimje fejas to weenu wareja nolakt. — Es tiku zihntjees; — wareja atminet, ka schis jaunais zilwets naw islutinats, no dschwes apstulbinats, ka daudst ziti, bet ka winam bija fawa spreeschanas spehja; diwas weeglas reewinas, ka eemaukti eeflehdsamuti. Tikai fmaids ween winam weenmehr palika jauns un ffrnigs: bet wina fmaids neilga ilgi.

Schaf azumirkli Michels nesmaidija. Usazis fawilkas, azu plaktini nolaidas un peemehrojàs azim, kuras raubstjàs tahlumà; winsch isluhkoja strahdneefus, kuzi strahdaja atahlat mescha zirfni, mekledams kahdu no wineem, ar kuru tas gribeja runat. Winsch gribeja panahkt kahdu malkas zirteju sozialistu; un winam bija nahfufe galwà doma raubfitees schaf leetai uf pirksteem. Winsch finaja, ka ta naw starypiba, kas eewaino, bet mulkigà godfahriba, kas tos rada. Kad winsch bija pahrlaidis flatu pahr wifu plascho mescha flakfni, tas pahrleezinajàs, ka Gilberts Klokets naw tur atrodams.

— Es eefchu waizafchu senkim, winsch domaja, kur ir Gilberts.

Un ahtri fotodams pahr nolihsteem sareem un pagreesdamees gar balfu un ogku grehdam, winsch tuwojàs dschwewem fokeem mescha wideenai.

Tur strahdaja kahds jauns zilwets un fweeda grehdà pagales, kuras tas bija fassalbijis stary kahjam. Winsch dsirdeja patrona nahfchanu. Winsch to bija eewehrojis jau no tahleenes. Bet winsch tam kahwa tuwotees uf pahra foteem, bes ka to fweizinat. Michelam de Meffimje bija fawi eeradumi. Winsch runaja pirmals. Masà rehta, kuru tas fewim eegreesa ais patmihlibas un nepasfhtamà draudfiba bija pascham few affns nolaischana. Bet nepazehlas neweena pati balfs.

— Eh, klau! Lire, schonakt buhs falna, ja nefazelfees wehjsch?

Un otra tàpat jauna, bet wehl faufaka balfs atbildeja:

— Nefazelfees wis.

Un no schaf wahrdu tona, ka ari no weida uffwehrt wahrdu „nefazelfees“, no ahtra fmaida, kahds fawilka wina uhfas, nebija gruhti atminet, ka Lire, runadams par wehju, domaja par kahdu zitu spehku, kuresch ne mafat nefazelfees.

Malkas zirtejs, kuresch atbildeja scho frahst diwejadi is-

turedamees, bija zilweks ar motam turams par kaut zif wezaku neta Mischels; pehz auguma wiasch bija widejs; fejas krahfa tam bija tihra, feja ischetrkantiga, uhfas pazeltas, waibsti jauni un smalki, kas neta zita neisteiza, ta tikat apmeerinaschanos pascham ar sewi, ta ari stingro is-teifsmi nerunat leetu wahrdu.

Schis azis, weenu mirkli dsihwas un mirdsofchas, bija tuhliit atradufchas stary flehgtajeem plakstineem jauno, agrino seedinu, kas mirdseja stary diwam lapam. Wiasch bija nosweedis sawu schaketi us koka grehdas. Wina flais kreks, wina rupjas, bruhna audekla biffes, kahwa redset brijnischki isweidotu kermen, weiklu un eewingrinatu.

Un turpat pee strahdneekem, mescha iszirfni stary koku feenam, kas grehdam bij fakrautas us wifam pufem, us kahdas no scham grehdam, us behrsu un apfchu koku blahka, sehdeja kahds mas, krusfains sehns, kahda malkas zirteja dehlens — un sehdot kahjas wiam karajas, bet kahjas bija koka tupeles, kuras wiasch kufinaja us leela kahjas pirfsta. Lire wiau brijdnaja us patronu neskatitees un lai isdabatu wina gribai farunos neturpinat. Beedri tahfuma ta newareja neredset un wiasch isturejas ne wifai peeklahjigi, ne tikdaus aif personiga reehjuma, zif daus wairaf, lai pahrejee scha tad neefahktu apwainot, ka wiasch farunajas ar burfchujeem. Mischels to faprata un waizaja:

— Kur tad tatschu gan ir juhfu radinsch, kad es wina neredfu?

— Tur projam, zilweks fazija, apfihmedams pa kreif; wiasch jau ir nobeidfis, wiasch sawu flosfni isjirtis.

— Pateijos Lire, us redsefchanos!

— Us redsefchanos, fungs!

Un ar nizinoschu flatu wiasch noraudfijas us aisejofcho patronu.

Behdejais isgahjis no iszirfchna klajuma eegahja kokos. Simta koku atstatuma wiasch eewehroja zilweku, kuru melleja. Malkas zirtejs gahja kahdu „milfeni“, kursch bija apstempelets ar fihmi. Wiasch zirta stumbenam pa fahneem. Zirwja sobi ar katru zirtenu eurbas dsikafi koka ferde, kahwa fstreet gaisa skaidam drehsnam un mirdsofcham, kuras pazehlas un atkal krita. Un mirdseja schis skaidas rafnatas no koka dsihwinofchas sulas. Strahdneeka kermens fejoja zirwja kustibam. Trihzeja wifs koka stahws lihds pat wisfihfakam fahnitem semes eefcheene. Kreks, nowalkatas biffes, wifs sweedros famirzis, atgahdinaja ko lihdsigu fleletam ar isleekteem plezeem, ar isdilufcheem musfuteem. Chna pahrfahjas pahr wina mirdsofchajam azim; azu ahbofi bija eekritufchi, azis bija lasams tas, ko firds zeeta. Diwas rehtas meefa, diwu nozirfo pirfsta pumpas teiza: „Schis teit ir notizis pfaujas laika, meschu lihshanas laika.“ Bet wahjais falls teiza: „Seemelis teit ir gahjis pahri un atstahjis tilai sawas pehdas.“ Un rofas, wifas weenas dsihflas, faufos musfutos, fahtrahdatas no smagata waj weeglaka darba, teiza: „Wifa dsihwe pilna neschehlibas un rupjibas, ko meh isiteizam; meh leezinam, ka wina bija bahrga deefgan.“

— Labdeen, Gilbert!

— Labdeen, Mischeka fungs!

Zirwis guleja sem; roka pazehla zepuri pee aufs; malkas zirteja gurda figura faleezas un eemirdsejas ta zirwja afmins. Un wiam bija laipniga feja. Peezdesmit gadu behdas tur bij atstahjufchas sawas pehdas, bet fejas panti wehl arween isteiza taifnprahstibu un smalkumu un wehl nenofermojufe bahrsda, deefgan gaischi peefchihra wiam nobleff, ta ka Gilberts Klokets bij lihdsigs kahdam seemeku zilwekam: skandinawetim jeb normandetim, kas eenahjis Sentras fahku klajumos waj meschos.

— Oh, klau! Gilbert, man schheet, ka tu neef apmeerinats ar to, kas scheit noteef? Es klaufijos wehl wakar wakarâ tauri. Tas wehl naw klaja darba pameschana, bet draudi preefch mums un atfahrtofchana preefch jums. Seb tu par ko jaunu atkal domâ?

Malkas zirtejs noglaubija ar rofu sawu garo bahrsdu, mirfchkinaja azis un apluhfoja meschaju, kura fahka kreffla nolaistees.

— Es netizu, wiasch eefahka ar apdomigu balff; wiai grib baidit, ta juhs fahheet, lai algas netiktu noffstas. Bet tas neatfahrtofees tuhliit. . . Wajag zeret, Mischeka fungs, jo man gribetos strahdat wairaf neta kuras katram zitam. . .

Wiasch aplufa un Mischels faprata, ka Gilberts dewa mahjeenu par scho kofeti un isfchkehrdetaju Mariju Lire, sawu meitu, kura mas pamafam istehreja wifu wina nabdsibu. Smagi zirwju zirteeni meschainê wehl isfkanaja gaisa. Jannais zilweks atkal eefahka:

— Tu ari efi pee saweentibas un tu malka sawus peejus fu if mehneff: tas man dara wisleelako brijnumu.

— Ja, ar wifu firdi es stahwu wineem arweenu preefchgalâ.

— Un tu weenmehr padodees wifam tam, ko wiai pawehle! Zilweks ar taweem gadeem!

— Ja, kad partija to ta grib, Mischeka fungs. Bet ir reises, kur es atfihstu par labaku turetees pee jums.

— Kahdeem skolotajeem juhs efeet atdewufchees, nabagi. . . Juhs neegufheet pahrmainu! Un wispehdigi, ne jau tadeht es esmu fchurpnahjis. Pils tuwumâ man ir neleela mescha flosfne, kuras es neefmu tirgotajam pahrdewis. Tas man krahjumâ preefch nahfsofchas seemas. Waj tu negribi to usnemtees? Es tewim dodu preefchrofu tadeht, ka tu efi wezu wezais paschu draugs.

— Zif ilgi tur paees?

— Pahra nedeku. Warbuht masleet wairaf. Tu sawu darbu scheit efi nobeidfis?

— Ja. Beedreem, pirms nobeigs buhs wehl kahdas deenas jastrahda. Bet mana flosfne atradas wistuwafi, un juhs paschi redheet, es esmu nogahfis daschus milfenus, kuri tika pahrdoti Mehotam. Juhsu krahjumâ es waru jau riht eerastees. Tas ir norunats.

— Tu strahdash tur weens pats un es esmu pahrlleezinats, ka darbs tiks labi padarits. Neruna par to wairaf, tas buhs wislabaf!

— Labi! . . .

Malkas zirtejs tureja sawu plato rofu apseegelet lihgumu. Pehz tam, nemeerigs, ar pazelku galwu, it ta negribedams nepatikt par mehginajumu:

— Mišcheta kungs, tā ka esat mani norihkojuschi darbā, woj juhs newāretu labdus diwdesmit frankus. man us scha darba eepreesh ismaksat? Es nesinu ko eesahkt, til leeli mani tehriai! . . .

Mischels isnehma luidoru no sawa portmanēja un dema to Gilbertam.

— Es to sinu, mans braschais: tu est par daudz labš ar kuru katra, kusch tahds naw ne pawisam. Ardeemu!

Schāi azumirkli atskaneja staka taure un skanas isplahijas tabki pa wisu meschu. Ta bija obligatoriska taure. Ahtras, faspēstas un pawehlofšas schis skanas nobeidšās ar garu noti, kas eeswanija klufumu, beigās, meeru.

(Turpmā wehl.)

Tehws.

Djörnštjerna Djörnšona.

Tords Dwersas, par kuru te buhs runa, bija warigakais un turigakais wihrs wišā draudšē. Rahdā deenā wiensch stalti galwu pazehlis, paschapsinigi un šwinigi stahweja mahzitaja darbistabā.

„Man Deews dahwinajis dehlu,“ wiensch eesahka, „un nu es winau gribu litt kristit.“ — „Kā lai winau sauž?“ mahzitajs wajzaja. — „Sinu, mana tehwa wahrdā.“ — „Un kas buhs kuhmās?“ Tords winus sauža, tee bija draudšes eezeenitakee wihi un seemas, un wiš wini bija Torda radineeki. — „Waj tew wehl kas sakams?“ mahzitajs jautaja azis wehršdams us Tordu. Pahra azumirklus klusejis semneeks eeminejās: „Es winau labpraht gribetu par fewi kristit.“ — „Tas buhtu kahdā darbdeenā.“ — „Ja. Mahkofchu festdeenu, pullsten diwpadesmitos pusdeenā.“ — „Waj tew wehl kas sakams?“ mahzitajs wajzaja. — „Ne, wairak neta nebuhs,“ semneeks atbildeja, pagrossija sawu zepuri un gribeja jau eet; mahzitajs peezehlās.

Atkauj, ka tew weenu wehlejumu zekā lihdsi dodu,“ wiensch fajzija, tuwojās Tordam, sneedsa winam roku un turpinaja: „Lai Deews dod, ka behrns tew buhtu par fwehtibu.“

Pehz feschpadesmit gadeem Tords atkal stahweja mahzitaja istabā. „Tu, Tord, est labi ustureees,“ mahzitajs teiza, pahrmainu pee wina neatrasdams. — „Man jau ari naw nekahdu ruhpiju,“ Tords atbildeja. Mahzitajs kluseja. Pehz brihscha wiensch jautaja: „Kahda schodeen tawa wehleschānās?“ — „Schodeen es nahktu sawa dehla deht, kusch rihtā eefwehtams.“ — „Wiensch ir kreetns sehns!“ — „Es jums juhsu peenahktumu ahtraf negribeju maksat, kamehr es nesinu, kahda weeta bafnizā buhs manam dehlam.“ — „Es winam eerahdiju pirmo.“ — „Nu, tad ta leeta ir drofcha, — un te buhs preefch jums desmit dahlderī.“ — „Waj tu wehl ko wehlejees?“ mahzitajs wajzaja Tordu usluhofdams. — „Nesinu, ko lai wehl wairak waretu,“ Tords atbildeja un — aigahja.

Atkal bija astoni gadi pagahjuschi, kad kahdā deenā pee mahzitaja darbistabas durwim isdirda staku trofšni, jo wairak wihrefschu tuwojās un wifseem pa preefchu gahja Tords. Mahzitajs us winau raudšjās un teiza: „Schodeen tu nahz leelā pawadibā.“ — „Es gribu sawu dehlu litt ussaut,“ Tords teiza, „wiensch prezās ar Karenu Storlidenu, kuras tehws, Gudmunds, fcheit.“

„Ta jau bagatakā jaunawa wišā draudšē.“ — „Tā staka,“ semneeks atbildeja un nobrauzija ar roku kuplos matuš no peeres. Mahzitajs sehdeja brihdi domigs; ne wahrda nerunadams wiensch eerakstija wahrduš grahamtās un wihrefchi parakstijās. Tords nolika trihs dahlderus us galda. „Man nahktas titai weens,“ mahzitajs teiza. „Es sinu, zit juhs waretu praftit, bet wiensch tak mans weenigais behrns — un es gribetu sawu leetu labi isdarit.“ Pehz schahda passaidrojuma mahzitajs fanehma naudu. — „Schī ir jau treschā reize, Tord, kur tu sawa dehla deht te stahwi.“ — „Tagad es ari esmu ar winau gataws,“ Tords atbildeja, aissehja sawu naudas mafu, atwadijās un gahja, — pahrejee winam sekoja.

Ischetpadesmit deenas wehlatu, rahmā laikā, tehws un dehls laiwā aireja us Storlidenu, lai tur pahrrunatu par kahsu godu. — „Sols sem manis nestahw stingri,“ dehls teiza un peezehlās, lai to falabotu. Tani paschā brihdi laipa, us kuras tas stahw, schuhf; — wiensch issteepi rofas . . . Staksch baitu kleeđeens fatrijina dšdro gaisu un filee, klusee wilai flauj to jau sawos apkampeenos. — „Turees pee aires!“ tehws sauža un drehofchu roku tureja dehlam to preti. Bet kad dehls bija daschas reises pehz tās twehris, wina rofa nogura un bes samanas atschuka atpakat. „Pagaidi, pagaidi!“ tehws sauža un aireja us to puft, kur uhdens stiprati wilaoja un kustejās. Wehl weens ilgš, mehms skateens fastapa tehwa miglaino statu un dehls — lihgarwainis nogrima flapjajā kapā.

Tords negribeja sawam azim tizet; wiensch peetureja laiwu un ilgi raudstjās us to weetu, kur wina dehls bija tam is azim pasudis, itkā tam wajadsetu atkal parahditees. Daschi burbuki uskahpa, wehl daschi, pehdigi weens weenigs leels burbulis, kusch pahrsprahga — un spoguka lihdsenumā laistijās atkal esers. Trihs deenas un trihs naktis kaudis redseja tehwu neehduschu un negulejuschu ap scho weetu airejam; wiensch melleja sawu dehlu. Tikai treschās deenas rihtā wiensch to atrada un neta to pats us sawam rofam pahri kalneem un gahwjeem us mahju.

No winas drahmās deenas jau wareja buht pagahjis wefels gads. Te kahdā wehlā rudens wakarā mahzitajs dšird nama durwis kustinam un pehz durwoju klinka tauftam. Wiensch tās atwehra un eefschā eenahza garfch, us preefchu falihjis wihrs ar wahju feju un balteem mateem. Mahzi-

tajam bija ilgi jastatas, eelams winsch wina pasina; tas bija Lords. „Tu nahz tik wehlu?“ mahzitajs jautaja. — „Par noscheloschānu, ja, es nahzu wehlu,“ Lords atbildeja un apsehdaš. Mahzitajs stahrigi nosehdās tam lihdsās; ilgi waldija klufums. Pehdigi Lords eesahka: „Man ir kas lihds, ko es labprahz nabageem atdotu, mans noluhks ir, eerihkot eestahdi, kura lai nestu mana dehla wahrdu.“ Winsch peezehlās, nolika naudu us galda un atkal nosehdās. „Ta ir puse no zenas par manu mahju, kuru es sehodeen

pahrdemu.“ — „Ilg mahzitajs palika klusu sehshot. „Ko tu tagad domā eesahkt?“ winsch beidsot wazaja aiskustinatā balst. — „Kaut ko labaku!“ Atkal wini sehdeja leelu laiku klusedami, Lords raudsijs us grihdu, kamehr mahzitajs to jautajoschi uskattija. Peepechi mahzitajs klusu eesahka: „Es domaju, ka tagad tew taws dehls ir par ihstu swehtibu palizis.“ — „Ja, tagad es ari esmu par to pahrliezinats!“ Lords atbildeja un diwas leelas asaras lehni noriteja pahz wina bahlajem waigeem. Tulk. S n a.

Dseefma.

Rā swehtidama saule silta
Pahr baltām behrsu birsem slihd,
Un, kā us tahla teiksmu tilta,
No besgalibas sposcha spihd;
Ta fatin tumšu, aisdien wetus,
Nekad tās sposchums nenoreet, —
Ta sawus gaischos gaismas zetūs
Rā pirmā pawasara eet . . .

Rā swehtidama doma swehta
Pahr nemeerigo dsihwi dus,
Lai dsird ta, steigā fatureta,
Sirds nedsirdetos puksteenūs . . .
Ta remdē sahpes, gremdē schaufmas
Rā preeks, kas muhscham neisnihsst,
Un sawas leelās laimes jaukmas
Rā fenos sawnos stahstit drihsst . . .

Rā swehtidama juhta maiga
Pahr nolahdeto nakti stumst,
Lai mihla grumbas glausch no waiga
Pirms melnais muhscha wakars tumst . . .
Rā rudens rihta wehja schalkā
Par to ta schehlojas un paušch,
Ka aklās dsihwes trakā talkā
Wisstaištatos no seebeem lausch . . .

Rā swehtidama balta rofa
Pahr lejam rihta rasu ber,
Un teem, ko semes smagums mofa,
Us saules walsti wahrtus wer, —
Tur wina brihwas sferās sweika
Rā pirmā pawasara eet, —
Par to mums stahsta fermā teika, —
Un muhscham tumfā nenoreet . . .

Carlis Kruhja.

Birsneeku Sofijas.

* * *

Dee runā par ilgās swehlošcham azim
Un lokano wijigo pilno stahwu,
Un silto dsihwo meesu tik tuwu.
Dee runā, es klausos un klausos;
Un nespehju sawrast — ko klausotees guwu.
Tik sinu, tur kaut ka truhst,
Kaut ka tik leela, dsita un dsihwa,
Kaut ka tik plascha, warena, brihwa —
Un dwehfele ta,
Un wineem tās naw;
Sen wineem tās nebija jau,
Wineem tik meesa;
Bet manim dwehfeles schehl,
Wina aismirstās dwehfeles schehl
Es gaidu, waj wini to nemeklēs wehl.

Apškats.

Walšis domes darbiba.

Par sw. finoda un tautas apgaišmošanas ministrijas budšetu apspreešanu walšis domē ihfu pahrskatu jau dewam pagahjuščā numurā. Lai zeen. laštazeem nebuhtu weenigi jaapmeerinās ar rezultateem, bet tee dabutu eepa-
fihtees ari ar interefantajām debatem atteezibā us sw. finoda un tautas apgaišmošanas ministrijas budšetu apspree-
ščanu, tad šče wehl pašneegšim šefošo: Us deenas kahr-
tibas 14. aprili bija finoda isdewumu budščets. Refereja
Kowatewffis un Ewows.

Kowatewffis: no pehrn isteikteem domes praš-
jumeem naw ispiditi tee, kuru deht likumi bija pahrgrosami.
Tahlat naw nekās darits, lai eewestu labatu rehkini kon-
troli, swabadās sumās naw pahriestas us wispahrejeem
rentejas eenahkumeem. Bet par to ir dotas šinas par
finoda kapitaleem un spezialeem lihdsēkeem. Galwenā is-
dewumu sumā bija aprehšinata us 316,819,011 rbf., no
tās teef nostrihpoti 18,467. Tahlat referents taifa daščas
peefihmes, školu grahmataš japalehtina waj pat jadod na-
baga behrneem beš maščas. Daščado biskapu algās
eewedams šamehrs, jareformē garigee feminari. Wisus
šawus wehlejumos komiteja isteikuse šahdā pahrejas
formulā: 1) finoda rehkinos eewedama ta pate kontroles
kahrtiba, kahda pastahw zitos reforos, isnemot basnizu un
klosteru eenahkumus; 2) atwehletu kreditu atlikumi eema-
šajami atpakaš walšis rentejas sumās, bet newis peefkaitami
finoda spezialsumam; 3) Masšawas šnodalkantoris un ga-
rigās konšistorijas jareformē; 4) nosatamas biskapeem šamehrā
weenadas algas; pahrešā teefa no wiku algam isleetojama
labdarigeem mehřeem; 5) algas weetejeem garidsneekem
janoteiz trijadā leelumā pehz jauneem draudšču šarastem
pehz weetejo garidsneeku šapulšes nolehnuma; 6) kolektu un
šwetšču naudas isleetot draudšes, bet ne garidsneeku kahrtas
wajadšibam; 7) ušlabojams šeeweešču školu školotaju šah-
woklis; 8) jaišpehta, kahdas juridiškas teefšbas ahršemu
eestahdem dabut $\frac{2}{5}$ no Besarabijas muišču eenahkumeem;
9) šastahdit likumu noteikumu šatopojumu, pehz kureem
šče eenahkumi teef isdaliti un 10) isdibinat, kahdeem
mehřeem pehdejos 10 gados isdoti eenahkumi no Besarabijas
muiščam. — Peeteikufšees 30 runataji.

Ewows no pareištizigas basnizas leetu komiščjas eeteiz
wehl šahdū formulu: atlikums no garidsneeku algam is-
leetojams tikai wiku labā un newis ziteem mehřeem;
isdodamo grahmatu žena wehl wairak japasemina. Attee-
zotees us budščeta komiščjas formulu, Ewows luhds atraidit
1., 3. un 4. punktu, kuras warešot apšpreest tikai nah-
kamais basnizas konžils. Weidšot Ewows apštata profurora
teefšbas. Pehz reglementa wiša wara atdota šnodam, bet
weenā reišā profuroram dotas tahdas teefšbas, ka šnods ir
tikai wiša rišks. Šštenais šnoda preefššehdetajs ir
wiršprofurors, kureš pat drihšt uslikt šnoda lehnumam
šawu veto (aisleegt wišus ispiditi). Wiršprofurora rokā
šahw pat pahrgrosit wiša šnoda šastahwu, jo pastahwiga
šastahwa tur naw. Tas ir šoti behdigi, jo basniza newar

šawu galwu noleekt wiršprofurora preefššā (aplaust widū
un pa labi). Tadeht wisdrihšakā laikā jafafauz wiskreewu
konžils, kureš nolems basnizai pašchai atdot wišas teefšbas,
eerahdot wiršprofurora warai atteezigās robesčas. Bet
lihds tam lai šin wiršprofurors, ka no šči katedra mehš
neaištahwešim wis wiša politiku, bet pareištizigās basnizas
teefšbas nahkamā konžita un šnoda peršonās, kuru pehdejo
Wisaugštakā wara nostahdijuse par augštako garigo waldi
Kreewijā. (Wehtraini aplaust pa labi un widū.)

Biskaps Sewlogijs pretojas budščeta komiščjas
prašjumeem; naw noteiktas robesčas šarp laizigās walšis
un basnizas waldem; pehdejšs rakšurs nemas naw no-
šaidrots. Ja ari birokratišms kaitigs basnizas waldibai,
tad tadeht aiššahrt basnizas paščas autonomiju? Walšis
ušdewums pabalšit basnizu, tad ta ispidla šawus ari walšij
wajadšigos augštos peenahkumus. Basnizas pahrwaldibas
kahrtibai jateef groštai, bet eerošnajumam us to jaišet no
paščas basnizas, bet ne no budščeta komiščjas; jo ta war
šhogad isteikt šahhdus un turpmak otradus prašjumus.
Kontroli par basnizas spezialeem lihdsēkeem ne pawišam
nedrihšt nodot walšij, jo tad ta eelaufšees basnizas pah-
waldibā. Tas buhtu tikpat, ka tad isdaritu otu basnizas
šekularišaziju, pehz pirmās šatrinās Leelās laikā. Špreest
par basnizas šumu pareišu apgrošibu war tikai tee, kas ar
basnizu dšihwo weenu dšihwi, preezijas ar wišas preekeem
un behdajas ar wišas behdam. Newar atdot walšis kon-
trolei teefšbu lihdsrunat, jo daudš eerehdai nemas nepeeder
šchai tizibai. Neefmu pretineeks kontrolei, bet ta lai buhtu
eefščeja paščā basnizā sem biskapa wadibas. Ja biskapam
uštizetas dwešseles, tad wišam war uštizet ari basnizas
naudas. Nepretojos 14,500 rubku nostiprināšanai, kuri
bija nolikti brihšantu un žitadu goda šimju isgatawoššanai,
bet aišrahdu ari, ka garigee gani newalkā ščis šihmes un
dahrgumus lepodamees, bet tikai ka Monarča šehlasšibas
parahdijumus (labe šauz hrawo). Garigās školas pateef
naw špihdofčas, bet kreewu mahžibas eestahdes wispahrigi
grimufčas; pee tam wainigs garidsneeku greuhtais šahwoklis,
labakee špehki pahreet us walšis školam. Behdigi Sewlogijs
greesčas pee pareištizigajeem walšis domneekem ar ušrunu,
kurā eeteiz aištahwet pee budščeta apšpreešanas basnizas
intereses, jo pareištizigā basniza te tagad šahwot wiku
preefššā, neween ka tautas preefššahwju, bet ari ka garigā
mahte šawu garigo behrnu preefššā. 9 min. us 1 pašludina
pahtraukumu.

Wiršprofurors tura gandrihš 2 šundas ilgu runu un
atšihšt, ka budščeta šastahdišanā eewedami pahrlabojumi.
Šnods eewahšs šinas par klosteru eenahkumeem un isde-
wumeem. Tā ka basnizas ihpaščums naw walšis ihpa-
ščums, tad wiša ar to ari war riškotees swabadi un walšis
waretu kontrolet tikai tad, ja basniza peekoštu kahdus walšij
naidigus mehřeus. (Walšis labā: „Drawo! Pareiš!“).
Basnizai un walšij ari us preefšču japaleek weenibā. —
S u r k o w s šozialdemokratu wahrdā praša basnizas atda-
liščanu no walšis un paškaidro, ka šoz. partija atšafas no

lihdseku atwehleschanas šnodam. — Purifšketiſchš beebina domi no zeka, pa kuru budšeta komiſija ſaškufe ſtaigat, un luhds tikumiſti un materieli pabalſtit garidsneezibu. Puſkſten feſchos paſludinatš pahtraukums lihdš 9 wakarā.

Sihmedamees uš Kwowa ašrahdiſumu, wiršprofurors ſaka, ka nebuht neluhdsot domi, lai ta aiſtāhweu wiršprofurora politiķu, jo wiſmaš winaš tagad neeſot nekahdas politiķaš. Bet eš luhdsu gan, lai dome atweegliņa muhſu baſnižaš dšihweš meerigu attihſiſchanoš. Ša turpretim tahduš ſwariguš jautajumuš apšpreediš tā blaſuš, tad ſaiſlibaš eedegeſeš. Toš jautajumuš war iſſchirt tikai konziķā.

Sehdi 16. aprili atklaħj Wolkonſkiš puſkſten 11 un 13 minutēš.

Turpina ſw. šnoda budšeta apšpreeſchanu.

Ramenſkiš oktobriſtu wahrdā uſtāhjaš par draudſeš reformeſchanu, tā ka draudſeš lozeķti ari waretu peedaliteeš pee pahrwaldiſchanaš. Baħmutaš aprinki kahdas draudſeš ſeme pahrdota ar Wiſaugſtaķo atkauju ſchihdu ihreneekam Wjaliniſkim. Runatajš atgāhdina, ka konſtorijai tahdas leetaš newajadsetu ſegt ar Wina Majeſtateš Keiſara wahrdu. (Plauſchķina, bravo ſauzeeni). Konſtorijai wajadsetu ſinat, ka Winaš Majeſtateš Keiſara wahrds ſwehtš un neaiſteekamaš, un ka tai neeſot teeſba, ſawuš greħkuš ſegt ar ſcho wahrdu. Runatajš nolāſa oktobriſtu wehleſchanoš pa panteem. (Labeē plauſchķina, kreifeē ſchahz.)

Rapuſtiniš uſtāhjaš pret biſkapu Jewlogiju un ſaka, ka neweeſš nedomā eejaukteeš baſnižaš pahrwaldiſchanā; bet domei ir neween teeſba, turpretim ari peenahkums nowehrtet jekuru walſiš ſaimneezibaš ſtahwoķti, un tapeħz ari baſnižaš reħkineem wajaga buht ſkaidreem.

Karaulowš ari praſa ſkaidruš reħkiniuš par walſiš mantu, winaš autonomiju neweeſš negrib aiſtiti. (Wina runu beeſchi pahtrauz peekriſchana; zentriš un opoſiķija plauſchķina.)

Litiſchiniš apšweiz wehleſchanoš, pahrgroſti garigāš mahzibaš eeſtahdeš, kuru panihſchana ſtahwot ſakarā ar wina truhziķo materialo ſtahwoķti. Baſniķa Kreewijā beš walſiš pabalſta newarot iſtiti. Bet ja itgaduš dod 31 miljonu, tad wajaga ſinat, kahdi lihdſekki ir garigam reſoram, un tee neeſot maſi. Tā 1902. weetejee jeparķiju lihdſekki, neereħkiniot daſchuš jo eewehrojamuš eenahkumuš, eſot ſneeguſcheeš lihdš 42 miljoneem. 1905. gadā baſniķai peedereķiš 2,343,000 deſet. ſemeš. Maſkawā baſniķai peederot gruntiš par 50 miljoneem rubku. (Bereſowſkiš no weetaš: „Wilinoſchi, ko?“ Preekſchfehdeķaš: „Walſiš domneek Bereſowſki II., eš ſuħš luhgtu, nepahrbauđit domeš pažeetibu. Eš ſauzu ſuħš pee kaħrtibaš.“ Dikta peekriſchana). Wiršprofurora wara baſniķaš dšihwē eſot patologiſta parahdiba. Pareiſtiķigā baſniķā ſajeħguma baſniķa weeta liķtiš „padoſchanaš ſem paſauleš waraš“. Kad nu meħš ſchať kaħrtiba gribam daſchaš pahrgroſibaš un mums naw teeſba radit paſchwaldigu draudſi, tad ſaka, ka meħš wehloteeš maſinat baſniķaš noſhmi. (Dpoſiķija un zentriš peekriſti.)

Dpoſchiniš norahda, ka Kreewijā eſot tikai 1% garidsneeku un ka no weetejeeš baſniķu nodokteem toti maſ teekot leetoti draudſeš labā.

Rofanowš (darba gr.) aprahda, ka eſot leela ſtarpiķa ſtarp pareiſtiķigā baſniķu un ſwehto šnodu. Budšetu apšpreeſchot domei wajagot paplaſchinat budšeta komiſijaš wehleſchanoš. Domei jaruħpejaš, ka 3. juniķa wehleſchānu likums teek atzeltiš, žaur kuru waldbai iſdeweēš treſchajā domē eedabut 45 preeſteruš un 2 biſkapuš.

Biſkapaš Mitrofanš norahda uš neeēpeħjamibu, erģbiſkapu algāš iſlihdſinat. Daſchu garidsneeku domneeku wahrdā wiſch uſtāhjaš pret Karaulowu. Biſkapaš peerahda, ka buhtot leekuliba, kad garidsneeki, kuri baſniķā klaji luhds Deewu par kreewu Patwaldigo Žaru, aħrupuš baſniķaš ſlepeni turetōš pee partijaš, luraš nolēēdiš patwaldibu waj ſludina ſchķiru žiħnaš prinziķu. Runatajš apšweiz garidsneeku zenschanoš apweenoteeš.

Puſkſten 4 paſludina pauſi.

Sehdi atjauno puſkſten 4 un 35 minutēš. Preekſchfehdeķaš paſtao, ka wehl jarunā 14 runatajeeem un ka tadeħt wiſch luhdsot runat tikai par ſw. šnoda budšetu, nedodot nekahduš perſoniguš paſkaidrojumuš. Garidsneekš Popowš II. (progr.) aiſtāhw budšetu komiſijaš formulu. Atbildot Purifſchewiſcham, kuſch dewa wiſeem progreſiweem garidsneekem padomu, iſtāhteēš no garidsneeku kaħrtāš, runatajš jautā: „Pee kaħdam partijaš, peħz Purifſchewiſchā domam, gan garidsneekam japeeder?“ (Purifſchketiſchš no ſawāš weetaš: „Pee iħsto kreewu kauſchu ſaweeniķaš.“) Preekſchfehdeķaš luhds apšpreeſti budšetu un neſarunateēš. Popowš II.: Mums, garidsneekem, ne pee kaħdam partijaš naw japeeder. Garidsneekam naw jaſaiſtaš ne ar kaħdam ſaweeniķam, jo draudſeš gānš peeder pee Kriſtuš un baſniķaš ſaweeniķaš. (Applauſi pa kreif). Meħš domajam, ka meħš peederam pee tautāš un ka mums jaaiſtāhw newiš ſchķiru un kaħtu intereſeš, bet tautāš intereſeš. (Applauſi pa kreif). Preekſchfehdeķaš: Luhdsu tagad perſonigāš leetāš nerunat. Garidsneekš Lebedewš (mehr. lab.) atbild graſam Uwarowam un wehlaš, lai jeparķijaš ſapulžēš dod bałš teeſibaš ari baſniķaš wezateem.

Garidsneekš Nikononiſchš (lab.) ſchēloķaš, ka garidsneeku, ſewiſchki lauku garidsneeku materielaš ſtahwoķliš naw nodroſchinatš. Ne wiſi garidsneeki dabuķot kroma algāš. Wineem ſchiniš tiķibaš panihſchānaš un ateiſma laiķoš wajagot pahrtiti no draudſchu dahwanam. Runatajš nobeidiš ſawu runu, iſſaķidamaš wehleſchanoš, lai atwehl 500,000 rbk. leelu kretiķu garidsneeku algāš paauģtinaſchānai. (Applauſi labajā puſē). Puſkſten 6 paſludina pahtraukumu. Sehdi atjauno puſkſten 9 un 18 minutēš barona Metendorfa wadiķā.

Roſchkowš (darb. gr.): Šwehtaiš šnodš wairš nezer ar miſionaru paliħdiķibu paķelt tiķibu. Tagad taš leek ſawāš žeribaš uš kaħdam partijaš, kaħda ir iħsto kreewu kauſchu ſaweeniķa. Un ka lai ari attihſtitōš tautā tiķiba tahdoš apſtahktoš, kaħdoš jadſiħwo kreewu ſemneekem. Garidsneeziba pate noteiz, žit un par ko jamakſā. Naw nekahdas taſſeš,

naw likuma. Likko zilweks peedimst, jamakša 30 kapeitas par wahrda doſchanu. Wehlaſ par kriſtiſchanu jamakša 90 kap.; par gawefchanu ari peefpeefch maſſat. (G o l o = l u b o w s no weetas: „Deefgan! rahma!“) R o ſ c h k o w s: Ja naudas naw, tad wiſu ko dabu dſirdet no garidsneeka. (Trofkniſ. Sauzeeni: „Deefgan!“) P r e e k ſ c h f e h d e t a j s fafa, ka atſewiſchku garidsneeku riſhibu neatteezas uſ fw. ſnoda budſchetu. R o ſ c h k o w s: Luhdſu, atwehlet man runat par lauku eedſihrotaju wajadſibam, zitadi nerunaſchu nemaſ. P r e e k ſ c h f e h d e t a j s otrreiſ atkahtu ſawu iſtejeenu. R o ſ c h k o w s: Te runoja par propagandu; es gribu nolaſt, ko rakſta awiſes par kriſtibas ſakramentu. Raħds garidsneeks . . . P r e e k ſ c h f e h d e t a j s aptur runataju. R o ſ c h k o w s: Newaru. Labaſ nemat man wahrdu, man tomehr taſ jaſaka. P r e e k ſ c h f e h d e t a j s: Es juħs jau wairat reiſes beedinaju; tagad paſlauſot juħſu wehleſchanos, nemu jums wahrdu. (Kreiſaja pufe trofkniſ un ſauzeeni: „Luhdſam!“ — Labaja pufe ſauzeeni: „Pareifl! Deefgan!“) R o ſ c h k o w s noet no tribines. W i r s p r o = k u r o r s iſſafa, ka wiſaſch, eewehrojot daſchadu poliſtiſku partiju wehleſchanos, pahrgroſit draudſchu kahtibu, ir ar meeru to darit. Tahlaſ wiſaſch pateizas oktobriſtu frakzijai, ka ta noleħmuſe ſtriħket formulas primo pantu un wehlaſ, lai ari par ziteem ſtriħdus jautajumeem nebaſo. (Applauſt widu un pa datai labaja pufe.)

Garidsneeks S t a n i ſ l a w ſ k i s (lab.): No ſozialdemokratem, ſcheem beedeewibas un anarkijas ſludinatajeem (baſſs pa kreiſt: „melli! deefgan!“ — Labaja pufe applaudē), zitada ſpreeduma par walſts gariga reſora budſchetu newareja gaidit. Ka juħds uſtaħjas pret Kriſtu, ta ſozialdemokrati pret baſnizu. Bet jums neiſdoſees iſahrdit kaſnizas pamatus. (Walſs pa kreiſt: „Paſchi aħrdat, — ſozialdemokrati tur naw wainigi.“) S i n a m s, ari garidsneeziabas kkuħdijās, bet ari ſaule naw pilnigi tiħta, uſ taſ ari ir plantumi un ari ſtarp apuſtukeem ir biħis Judas. (Applauſt).

B e l o u ſ o w s (ſoz.=dem.) runa par baſnizas ſpezielo liħdſeku iſleetoſchanu un doma, ka darbojotees ſaweeniħneeku garidsneeziabai neħahda kontrole waj pareiſiba reħkinos nemaſ naw domajamas. Aſſinas briħwiba, — runatajs fafa, — newar paſtaħwet tai kahtiba, kura jau pate par ſewi ir wiſu briħwibu eenaidneeze. Geſneeds un peenem preekſchlikumu nobeigt debates. Reſerents R o w a k e w ſ k i s: Budſcheta komiſſja ir riħkojuſes pareiſi, uſtaħhidama jautajumu ta, ka debates wareja iſweħrſtees wiſa plaſchuma un ſneegt materialu ta budſcheta komiſſjai ka reſoram wiħu tahlaſka darbiba. Ratra ſina budſcheta komiſſja no ſawam praſbam neatfaſas. W i r s p r o k u r o r s teja, ka taſ gruħti iſpildit. Ari meħs atſiħtam, ka wiſu to uſ reiſi newar iſdarit. Muħſu praſbas naw obligatoriſti jaiſpilda, taſ norahda tikai zetu, pa kuru, peħz dome eekateem, buħtu jaet reſora tahlaſka darbiba. — Peħz tam dome beſ debatem peenem daſchus kreditus budſcheta komiſſjas apreħkinata leelumā. Barons F e l k e r ſ a m s paſſao, ka oktobriſtu partijas Baltijas deputati attureſchotees no baſſoſchanas, tadeħt ka wiſas budſcheta komiſſjas wehleſchanas ſiħmejas

uſ pareiſtizigo baſnizu. (Trofknaini applauſt. Labee ſauz „bravo“). Peenem budſcheta komiſſjas formulas. Primo pantu atraida, otu peenem. Budſchetu peenem beſ debatem budſcheta komiſſjas apreħkinata daudſuma. Preekſchfehdetajſ paſſao, ka eefneegts proteſts pret wiħa riħzibu ſchis deenas ſehde. Seħdi fleħdſ pulkſten 11 un 58 min.

T a u t a s a p g a i ſ m o ſ c h a n a s m i n i ſ t r i j a walſts domeſ preekſchā 17. aprili. Seħdi atklaħj pulkſten 11 un 10 min. knaſs W o l k o n ſ k i s. Miniſtru loſchā redſami tautas apgaifmoſchanas miniſts un wiħa beedriſ Georgijewſkis. Uſ deenas kahtibas ſtaħw tautas apgaifmoſchanas miniſtrijas budſcheta appreeſchana. Beeteikuſchees 44 runataji. Reſerē K a p u ſ t i n s. Budſchets apreħkinats uſ 64 miljoneem rbk., kaſ iſtaifa 2½ proz. no wiſpahreja budſcheta. Wiſos budſchetos eſam paraduſchi iſdarit ſtriħkejumus, te turpretim buħtu wehlams, ka budſchets peeaug leelaſ, lai leelais kreemu iſgliħtibas darbs warelu tiħt weizinatſ. Iſdewumi par 1909. gadu ſameħrā ar pagahjuſcho ir paleelinajuſchees par 11 miljoneem un proti 7 miljoni no wiħeem nolemti elementariſgliħtibas pazelſchanai. Tahlaſ reſerents paſawejas pee daſcheem reſora ſpezialliħdſekteem. Genahkumi par preekſchlaſſjumeem un maħzibu paſneegſchanu maħzibas eetaħdēs 1909. gada budſcheta apreħkinati uſ 10 miljoneem. Šahdu maſajumu apmeħru augſtkolās noſaka wiħu ſtatuti. Widus un ſematās ſkolās wiħi ir daſchadi: T o b o ſ k a s g i m n a ſ j a, peem., gada jamakša 40 rbk., Maſtamā turpretim 100 rbk. Buħtu wehlams, ka ſchi ſtarpiba nebuħtu tiħ leela. Peħz tam reſerents konſtatē patiħkamo faħtu, ka tautas iſgliħtibas meħrkeem daħwati no priwatliħdſekteem kaħdi 44 miljoni rbk. Taſ peerahda, ka kreemu tauta iſgliħtibas labā prot neſt perſonigus materielus upurus. Tad runatajs paſawejas pee tautſkolu un pirmmaħzibas ſtaħwoħka un atrod to par toti neapmeerinuſchu. Gan ſkolu un ſkolneeku ſſaits augot, bet ſchās leetas kwaliſtatimai puſei eſot daudſ truħtumu. Školas ir paniħkuſchas. Maħzibas ſiſtema atrodas biħſtamā ſtaħwoħki. Školotaja gariga autoritate neſtaħw peenahzigā augſtumā. Augſtkolās gan manama nomeerinaſchanās. Poliſtiſka dſiħwe gaħjuſe atpaſat. Paħajuſchos juħu gados weħl neħad laboratorijas un auditorijas naw tiħis tiħ zihtigi ſtraħdats, ka tagad. Waldiba no ſawas puſes ſkolotaju perſonalam war naħt preti ar pilnu uſtiħibu. Ir laikſ, ka kreemu inteligenzei atkal daħwā uſtiħibu. (Sauzeeni labā pufe: „Par agru, par agru!“). Ja waldiba meħle pabaſtu pee neiſgliħtoteem, ja inteligenze no waldibas leetam tureſees taħlu, iſtureſees neuſtizigi un pahrees opoſizija, tad leeta newar ſekmetees. Ir laikſ runat par iſliħgſchanu un wiſos atklaħtibas darbineekos, ta komunalo, ka walſts eetaħſchu darbineekos audſet zeſchanos peħz meera un wiſa laba.

T a u t a s a p g a i ſ m o ſ c h a n a s m i n i ſ t r s z e r, ka dome atſiħs, ka miniſtrija zentuseſ eewest kahtibu. Wiħa iſſtraħdajuſe daſchodus projektus, kuri domei raħdiſchot waldbibas darbus ſchaſ arodā. Ja daſchas domeſ wehleſchanas naw peepilditas, tad taſ nenofiħmē, ka taſ nemaſ naw eewehrotas; daſchus jautajumus miniſtrija pate no ſewis

wēen newarot iščķirt, kapehž ari tai daščķreis jaapmeeri-
najas ar nowežojuščķeem likumeem tur, kur dšķhwe prafa
jaunas normas. *A n r e p s* (okt.) atrod, ka ministrijas darbiba,
kura pehrn tika tik bahrgi nokritiseta, naw notikufčas ne-
lahdas pahgrošibas, nelahdi papildinajumi, nelahdi jauni
plani un jaunas strahwas. Tomehr jaatšķst, ka likumu
projektu iščķtrahdaščķana leezinot, ka ministrija atmodufes no
fawa ilggadejā meega. War zeret, ka ministrija neap-
beschofees ar pastahwoscho likumu islahpischānu, bet israhdis
rašķhigu darbu. *M i k u l o w s* norahda us kreewu augst-
skolu nepeteekofcho stahwołki. Daščķas, ka peem. Dbečas
universtite pahrwehřčas par kreewu tautas faweenibas
tehņizām, pasemigi paklaufdamas ministrijai. Tagad tik
wehl wajagot aisleeget wiřas studentu organizārijas un wežā
lahrtiba tad ir atkal mahjās ar wiřām šķepenām beedribām.
Widus skolu usdewums weenmehr bijis nosķnaugt jebķuru
gribu, jebķuru ideju un no skoleneem istaiřt paklaufģus
eerotķus. Šķāemot mahjito komiteju, wiřķ nolahd šķo
skolu. Daudsi ministri, ka Bogotepows, Wanowskis un
Glasows atřina, ka šķabeedribas usbrukumeem us widus
skolām ir fawi pamati, wini šķafauza komitejas, kuras ap-
šķpreeda daščķadus jautajumus weseleem šķhumeem, kuras
tad eeweetoja aischrařķni. Tikai břihwibas kustibas šķakumā
peelaisķ wezaku komitejas, gimnāstieem atķauj žiwildreħbes,
atķek eķfamenus un t. t. Bet jau Kaufmans šķah to wiřu
nostumt pee malas un Schwarzis leetai usleek kroni. (Labā
balsis: Ja, tas ir leeks nopelns!). Daščķi wehro, ka
ščķihdeem peemihot daščķas negatiwas ihpaščķibas; lai tad
nu laišķ wiņas kreewu skolās eesķķā, kur žiti skolēni pa-
lihdšes wiņeem atřwabinātees no truhkumeem. Tā domaja
ari waldbiba preeķķ 100 gadeem, kad wiņa 1804. gadā
ščķihdu skolēnu šķaitu neaprobeshoja. Lihds šķim Mikulows
naw tizejis kreewu revoluzijai, bet notikumi Turzijā wiņu
pamahzijusķi žitadi. Kreewu tautas faweenibas, ar šķeem
notikumeem eepasīnufes, Schwarzam dos atteeģigus norah-
dijumus, jo pehž ta, ko Schwarzis weena gada laikā pa-
šķehjis isdarit, gribot negribot jatiž, ka kreewu revoluzija
eespehķjama. (Kreiske peekriht, labee šķnaħž.)

R o w a k e w f l i s usřwer, ka ministrija eesneegufe newis
ween us elementaršķolām atteeģigos projektus, bet ari tos,
kuri šķhmejās us isģlihtibu aħrpus un eepreeķķ skolas, tā
ka tagad ir domes rinda strahdat. Tapehž wiřķ pahmetumi
ministrijām un domes komiřķjām esot nepamatoti. Lai tik
paluhķojotees nodrukatos materialos. Ja nu tomehr darbi
leħnam šķofas, tad tas isšķaidrojas ar jautajumu leelo šķa-
reščķģitību. Ar šķaitkeem runatajs peerahda, ka oposiřķija
domes komiřķjās preeķķ tautas isģlihtibas mas strahdajot.
Walřis šķolai jaiščķķirot 2 jautajumi: kas atteeģas us
eedšķimteem eedšķhwotajeem, tad wiņai tos wajaga isaudřinat
par labeem kreeweem un labeem kreewu pilšķoneem, un ka
šķhmejās us žittanteesķeem, tad šķolai jazensķas tos padarit
par Kreewijas walřis labeem pilšķoneem. Walřis žentralā
dakā žensdamās padřinat nazionalo apřinā, nedriřķst ma-
leenās privatai inziatiwei likt žekā nelahdus šķķehřķķus,
ja ta faweeem behrneem grib eepotet juhtas preeķķ žilřis
kulturas, kamehr tas nenoteek par kaiti kreewu walřij. Ne-

wajaga aismirřt, ka Kreewijas wara un šķehķis nahř
par labu iķweenai tautibai, kura to apdřihwo. (Žentres
plauķķķķina.)

R o s a n o w s (darba gr.) atrod par wajadřģu pawairot
univerřtatu šķaitu, jo studentu šķaitis pehdejōs 9 gados pa-
žehlees no 16,500 us 35,000, kamehr jauna univērsitate
neweena naw nahřuse šķah. Tā ka univērsitates pah-
pilditas, tad naw eespehķjams tanis šķagatawot labus aħřtus,
šķolotajus u. t. t., kuru ir wehl leeks truhķums. Preeķķ
elementaras isģlihtofšanas wajaga isleegot šķabeedřķfos šķehķus
un priwatu inziatiwi, kureem tagad žek wiřwiřadus lawekķus.

I š ķ e i d s e (řķķ.-dem.) pakawejas pee Kaufmanjas
šķolām, kur tautas mahģiřķana uřtizeta pilniģi personām,
kuras dabū 50—100 rbf. algas par gadu. Skolu pah-
kreewofšanai ir bijusķas lahdas šķekmes, ka „meħs bijām
peespeesti Deewu luhģt mums nefaprotamā walodā un
lahdas audřinasķanas panahķumus juħs warat redset pee
manis. (Šaurība.) Lahda audřinasķana šķamaitā tikai
beħrna dweħķeki.” (Kreiske peekriht.) *R u s m i n f k i s* na-
zionalistu wahrdā apřweiz tautas apģ. ministrijas budřķeta
paaugřinasķānu par 11 miljoneem, no kureem 7 miljoni
isleetojami elementarai isģlihtofšanai. Tas ir šķolis us
wispahrejas mahģibas eeweščķānu. Tautas šķolai wajaga
neween mahģit, bet ari audřinat, garu attiħřit, nazionalu
leķnumu modinat. Mahģibas walodai jabuht kreewu. Wiřas
šķepenās šķolas, lahdas esot Polrijas un reetumu gubernu
bagatneeku muiščķās, esot jaisniħģina, tapehž ka tās peenemot
ari kreewu beħrnus, ar noluhķu tos pahřpotot un peegreest
pee katofu tizibas. Grafs *B o b r i n f k i s* I (lab.) runā
weenigi par widus šķolām un atrod, ka ministrija šķo skolu
reformās pehdejōs 10 gados nekur naw tufese. Kas at-
teeģas us šķo programām, tad tās šķolotajeem atķaujot
par daudš leelu waku; un pee tam tās esot tik
šķafas un garlaizģas un plasķas, ka wiřadā šķinā tās beř
laweščķanas wajaga pahřbaudit. II. un VIII. klasē wa-
jadsetot šķehģt, tapehž ka tās tikai weltģgi skolēnus aisturot
šķolā. Wispahrim widežo skolu stahwołkis esot nepazeesķams.
Tautas apģ. ministra peenahķums esot šķo leetu nokahřtot.
(Šķāemot oposiřķiju, peekriřķana us wiřkeem šķoleem.)

Šehde teek pahřtraukta lihds plřķt. 9 wakarā.

Wakara šķehde *L e o n o w s* wehro, ka šķolai wajagot
šķahwet aħrpus politikas un buht nazionalai. Šķolotajus
wajaga nostahdit, ka tee naw atķarigi no administrārijas.
Mahģito komitejas darbiba un lihds ar to mahģibas graħ-
matas neesot peeteekofķas. Skolu reformu wajaga dibinat
us šķabeedribas uřtizību. (Žentres plauķķķķina.) *J e n i s*
k e j e w s norahda us to, ka šķumas naw weenadi isdalitas
řtarp daščķadeem apģabaleem. Kur muħamedānu eedřķ-
hwotaji, tur dots masak lihdsķeku, tur ari walda pahřree-
wofšanas politika ar waru. *W j a s i g i n a m* šķķeet, ka
komiřķija naw lahģi pahřdomajuse šķawu weħleščķanos, lai
univērsitatu žentros weizinot šķeweesķu augřtatos kursus.
Šķrahdotees, ka no 236 klaufķtajām pirmā kursā 98 esot
žittanteetes, otrā kursā no 336 turpretim 221. Wiņam
neķas neesot pretim, ka šķihdeetes un armeneetes ļaudot
isģlihtību, ja tik tas nenoteekot us kreewu reģķinu. Kreewu

muschiks, kuram beeschi apruhstot ko ehst, newar sawus behrnus eemahzit pat grahmatā, bet par kreewu naudu dabunot isglihtibu zittauteetes. (Wispahrejs trofnsis, no kreisās sauz: „Kauns, kahda tumsoniba.“ No labās sauz: „Naw nekahda kauna, ir tikai pateesiba.“) Gepreeksch manis daschadu tautu preekschstahwit aistahweja sawas tautifkas intereses, un man tā kreewam tatschu teefkas aistahwet kreewu tautas intereses. (Labee ilgi un dikti plaukschikina, dikti sauzeni: „Bravo“; kreisajā trofnsis un sauzeni: „Soologifkais dahrs.“ No labās sauz: „Aistaufasijas pehrtiki.“) Preekschfehdetajs stipri swana un isfaldro: „Ja tahds trofnsis turpinasees, tad buhschu peespeests, flehgt sehdi.“ Trofnsis nerimst, no jauna preekschfehdetajs luhds netrofschnot. Wjasiginis turpina: „Augstato isglihtibu arween jo wairak peesawinajas sweschtauteeschi. Schis breefmas wajaga nowehrst. (Labee plaukschikina.) Birokratija ilgus gadus esot fnauduse un mehrki — apturet potu tautas attihstichanos un nekaut winai pazeltees kulturā. Wina gahda, ka nesahles eeweefkas, neisglihtiba un nabadfiba, us ko domes wehribu greefi runatajs tura par sawu peenahkumu. (Kreifee plaukschikina.) Grafswarows atrod, ka Purischkewitschs par daudj fajehlees pret tautas isglihtibas saweenibu, kurat naw nekahdu lihdsellu un ir tikai neeziga literatura. Potu un muhamedanu frakziju runas esot mozitas dwehseles fapju fkeedseeni. Wiasch zer, ka peenahfshot ta deena, kad dome isfkaidroshot, ka wifam tautibam wajaga skolu ar sawu tautas walodu. Apluhkodams ministrijas darbibu pa 1908. gadu Uwarows atrod, ka no ministrijas paschas isnahjis tikai weens weenigs preekschlikums — aprobeshot wezaku komiteju darbibu. Tas esot deesgan mas. Turpretim ministrijas zirkulari neatnesot labofchanos tautas isglihtofchanā, gluschi otradi. Newihschiba, par kuru Anreps pehrn runaja, attihstotees ministrija arween tahlak. Winai wajaga atbalstitees us semstwas un pilsehtu paschwaldibam. (Daka zentra plaukschikina.)

Wogdanows usstahjas mehreno labo wahrda un apluhko kreditus preeksch widus un augstkolam weenup un preeksch elementarskolam otrup, un atrod, ka tagad wifus walfts rentejas lihdsellus wajadsetot isdot preeksch elementaras isglihtibas. Kas atteejas us widus un augstkolam, tad waldbai tikai wajagot pabalstli weetejo inizatliwi un weetejos lihdsellus. Widus un augstkolās wajaga gahdat labatus mahzibas spehkus, tapat ari elementarskolās. Runatajs zer, ka kreewu fabeedriba un ari dome pabalstifshot tautas apg. ministra politiku augstkolās. (Labee un daka zentra plaukschikina.) Woronkows (kadets) jautā, waj ministrija sawā darbiba nowehrfufe tos zehlonus, kuru deht dome pehrn bija fashutufe, un waj winas darbiba wirflta pa to zeku, kuru apfihmeja domes wehleschanās; runatajs atrod, ka wifis palizis pa wezam. Ir ja daudj, tad tik reformu drupatas, bet nekahds stingri iswests plans. Wispahreju mahzibu ministrija wehl ne drihs neeweefifshot, jo winai preeksch tam neefot nekahda plana, neds ari domes wairatumam kahds flaidrs fajehgums. Dpozizija sawā laika eefneegufe weselu rindu plaschu projektu, kuri wareja

apmeerinat tautas wajadfibas. Bet tee pee domes wairatuma neefot atraduschi wajadfigo lihdsjuhtibu, lai gan itweenam, kas grib sekmet Kreewijas spehzinafchanu un labflahjibu, wajadsetu atfihst, ka scha mehrka fasnreegchanai wispirms jaapmeerina tautas prasibas pehz isglihtibas. (Kreifee plaukschikina.)

Gegetschkori (foz.) aprahda, ka waldbiba pret skolu, ihpafchi pret augstskolu leetojufe tos paschus zihnas lihdsellus, ko pret tautu. Sinatnibu waldbiba zentufes skolas nomahft. Ministrijas tagadeja wadona politika, schi ar atkauju fahot tautas apgaismibas ministra. (Stiprs trofnsis, labā sauzeni: „Nemeet wahrds atpakal, nedrihst apwainot flahtesofchos ministrus.“ Preekschfehdetajs greeschas pret labajeem: „Luhdsu nebsaufitees“ un pret Gegetschkori: „Luhdsu atfahrrot beidsamos wahrds, es tos lahga nesadstirdeju.“) Gegetschkori: „Es teizu, ka schi, ar atkauju fahot ministra politika, jo zil tahlu Schwarzka fga politika ir pret tautas mafas interesem, til tahlu es wimu newaru atfihst par apgaismibas ministri.“ (Labā balfts: „Uhrā. Tā newar runat.“) Preekschfehdetajs: „Juhš leetojat nelahgu isteizeenu, es luhgtu juhs to nemt atpakal.“ Gegetschkori: „Mani wahrdi nesthmejas us Schwarzka fga perfonu, bet us wimu tā apgaismibas ministri.“ (Purischkewitschs no weetas: „So fliktat“) Preekschfehdetajs: „Tā ka juhs paleekat pee sawa isteizeena, tad taifu jums peesibmi.“ (Balfts no labās: „Tas mas.“) Preekschfehdetajs pret labajeem; „Mas waj daudj, par to ne jums sprees.“ Gegetschkori tahlak runadams, faka, ka tagadeja apgaismibas ministra politika nowed pee reakzionarām bakchanaljam mahzibas eestahschu seenās. (Labee dikti smejas.) Gegetschkori pret labeem: „Juhfu smeekli mani neustrauz, ar teem juhs peerahdat til sawu nabadfibu un neezibu. Rewoluzijas warenās bangas... (Purischkewitschs no weetas: „Ak zil breefmigi. Sakeet Gegetschkori, waj juhs mani pahhrfeet jeb waj es juhs?“) Gegetschkori: „Preeksch jums ne striki newar fadabut.“ (Purischkewitschs: „Bet es nekautreschos.“) Ar wifam Schwarzka kunga puhlem kreewu waldbibas politika nowedis tikai pee jaunās rewoluzijas.

Purischkewitschs isfkaidro, ka pehz daschu runataju isdomam, kurus neusdrofchinajas wahrda fahft, jo par to waretot tik isflehgts us 15 sehdem, winam nahftot prahta Krilowa pasaka „Melkulis“. Wiasch runas eedala diwās schkirās; pirmās schkirās preekschstahwis ir Kapustins un Mikufows, otrās Anreps, sem kura patriotifkās runas ar preeku parafstas „Kreewu Saweenibas“ preekschfehdetajs Dubrowins un „juhfu pasemigais kalps“. (Trofschmaini un ilgi plaukschikina labee un kreifee.) Zentram wiasch par patriotifkmu pateizas un apgalwo, ka wimi, kreewu tautas saweenibneeki, tautas apgaismofchanā un zentra stahdās kopā.

17. aprila wakara sehde.

Sehde knasa Wolkonfka wadiba teel atflahta plft. 9 un 12. min. Purischkewitschs turpina sawu runu un uskawejas pee isglihtibas ligas kongresa, kuresch, tā atminams, tita eefahfts pag. gada dezembra mehnescha beigās.

Sawu paſihtamâ garâ tureto runu Purifchewittſchs turpina apmeſtram trihs ſtundas un beids ar to paſkaidrojumu, ka buhtu leelafais walds noſeegums iſglichtibas leetu nodot iſglichtibas ligai lihſſigas organiſazijas rokâs. Nedrihtot priwatu iniziatiwi leelajâ apgaiſmibas leetâ nomahſt, un tautas apgaiſmoſchanas reſoram joapſinotees, kas atrodotees ſchis primatâs inziatiwes preeſſchgalâ. Pamatojotees uſ ſawâm iſteiktâm domam, Purifchewittſchs ſawas runas beigâs iſteiz diwas ſaweenibneeku garâ ſaſtahditas wehleſchanâs. Purifchewittſchs beids ſawu runu, labajai puſei un dakai no zentra weſtraini peekrihtot. **Sokolows** (meer. atj.) paſkaidro, ka winam pa Purifchewittſcha runas laitu palizis gluschi ſlikti ap duhſchu. Winam ſtipri gribejees kluht ſwaigâ gaiſâ, jo neeſot tatschu peelaiſchams, ka fatti un weſturifſkee dati buhtu tã ſajauzami, tã to darija Purifchewittſchs. **Garufewittſchs** paſkaidro, ka winam, tã Polijas preeſſchſtawim, japaſkaidrojot, ka majoritate beſ ſchaubam ſajuhot to ſlogu, kas gutot uſ Polijas ſkolam. Tomehr winai warbuht truhtſtot aukſtas, neſaſarſetas pahrelejibas, kertees pee ſaunuma nowehrſchanas. Nunatajs neſin weſturu diru peemehru, kur wehl otrai, uſ tit augſta kulturaſ lihmena ſtawoſchaj tautai nahktos greestees pehz ſawâm garigâm wajadſibam tit pretigâs ſkolâs, tã paſtawoſchâ waldibas ſkola Polijâ. Tã ka ſai ſkola, tã kreewiſta, eedarbojotees uſ eedſihwotajeem ari kreewiſkâ garâ, tad tai ar poku tautibu ari neeſot neſa kopeja. **Safmamedows** uſkawejas pee ſkaufaja muhamedamu wajadſibam. Pulkſten 11 un 45 minutês ſehde teek ſlehgta.

II. ſejijas 97. ſehde 20. aprili.

Sehdi atklabj **Wolkonſkis**. Nolaſa 20 likumprojektus, kuri Wiſaugſtati apſtprinati. Uſ deenas kahrſtibas tautas apg. ministrijas budſjets. **Rſchondſ** apluhko ſkolu buhſchanas Polijâ un ar ſſaitkeem iſ daſchadeem laikeem peerahda, ka tautas iſglichtiba Polijâ uſ preeſſchu neeet, bet pat wehl panihſt. Abildiba par to kriht uſ tautas apgaiſmibas ministriju, jo apgabalâ naw ne ſemſtwas, ne pilſchtu paſchwaldibas, kuras waretu ruhpetees par tautas apgaiſmoſchanu. Kreewu waldiba ſew ſprauduſe ſawadu mehrti, naw kehrufes pee jaunibas audſinaſchanas, lai gan wirſeens jau 1902. g. tika aprahdits no Wiſaugſtata troma. Neeſot Kreewijâ tautas apgaiſmibas, neeſot ari iſglichtotu un labi audſinatu zilweſu, jo zitadi tit daudſi neſlanitow ſchſkiru zihnas preeſſchâ, kura ir titai weena no ſinatniſſam teoriyam, iſſaidrot pagabini. Ja buhtu iſglichtoti zilweſi, tad Kreewijâ nebuhtu eefahſts dihwainais mehginajums, nodibinati konſtituzionali patwaldigu kahrſtibu, kas eſot tikpat tã uſſihmet tſchetsſuhſtraimu rink. (Labeo plauſſchſkina un ſauz: „Bravo.“) Neſglichtibaj marôt pateiktrees ari par apgalwojumu, ka eſot eefſchiamâ aprobeſchota patwaldiba, kas eſot tikpat, tã aprobeſchota neaprobeſchotiba.

Bouſows atrod, ka Kreewija ſamehrâ ar **Wakar-Eiropas** wâlſtim un Ameriku preeſſch tautas iſglichtibas wajadſibam iſdodot kôti maſ. Kreewijai lihſſekti buhtu, bet tee teekot neraſchigi iſleetoti. Tautas iſglichtibas leeta ſkolâs naw noſtahdita pareiſi.

Tautas apgaiſmoſchanas ministra beedrs **Georgije wſſkis** ministra uſdenumâ uſ grafa **Bobriſka I.** teeſcho jautajumu, waj ministrija atſihſt widus ſkolâs truhtumus un ko wina domâ darit wizu nowehrſchanas noluhkâ, atbild, ka ministrija jau iſſtrahdajufe jaunus noteikumus par widus ſkolam un jau nahloſchâs deenas zaur preſſ paſinos atſlahtibai ſcho noteikumu pamata prinzipus. (Labeo applaudè).

Sehdi ſlehds plſſi. 11 un 12 min. nakti.

Barons Schillings, atteezibâ uſ Baltijas tautſkolam, eefneeds papildinajumu, kureſch iſſaka, ka buhtu

wehlama Baltijas gubernâs paſtawoſcho likumu rewifſtja par elementarſkolam. Normalus apſtahtus ſkolâ war rabit waldibai un weetejeem ſabeedriſkeem ſpeheem kopâ radot.

Preedkals iſſafas, ka, ſkolu leetas nobodot Baltijas muiſchneezibas un ſemes organiſazijam, buhtu ſolis atpakat, un iſteiz wehleſchanos, lai ſchaj apgabalâ dibina demotratifſtas paſchwaldibas, kuras uſzefſchot ſkolâs uſ ſtingri pedagogiſkeem pamateem.

Pehz dſihwâm, aſam debatem 21. aprili walſts dome peenem tautas apgaiſmoſchanas ministrijas budſjetu. Tautas apgaiſmoſchanas ministrijas tagadejâ darbiba ar wizu winas ſiſtemu walſts dome, tã no debatem redſams, aſſ noteefata.

Widſemes un Kurſemes gubernatori iſſimojuſchi, ka ſchowafar waretot notikt mehginajumu mobilizazija. **Schahdas** mehginajumu mobilizazijas ſarihtu, lai pahrelejinatos par kara ſpehta gatawibas ſpehju kura gadujumâ.

No Jaun-Weebalgas. **Schejeenes** puſè radees jo leels gahjeju truhtums. Tadeht daſchi ſaimneeki apnehmuſchees eewest jaunu ſemes apſtrahdſchanas weidu. Proti no ſcheem Surgeem wini atſtabj ſawus laukus neapſebtus un nokopſchot titai aſbolinu un ſeenu. Saimneeki iſreſhkinajuſchi, ka wifai augſtâm kalpu algam paſtawot, iſnahot mahſturiba lehtaka, kad nederot kalpus un neſehjot labibu un linus. „R. A.“

Mujenes Semkopibas beedriba ſarihtos 20., 21. un 22. juniâ ſch. g. laukſaimneezibas iſſtahdhi.

No Kehtſcheem. Birms 3 gadeem **Annas** muiſchinas ihpaſchneeks iſlika no ſawâm Pleenu mahjam ſaimneeku, no kura laika tãs ſtawu neapſihwotas, jo neweens zits nomneeks neradâs. Semi pate muiſcha apſtrahdâ, bet ehſas naw apdſihwotas. 14. aprili ſche nolega 3 ehſas lihſſ pamatum. Dowâ, ka uguns peelitta. „L.“

Leepajâ pehz awiſchu ſinam leelata fabrika „**Drahſchu** fabrika“ (bij. Becker un Komp.) nobeigufe maſſajumus un atlaidſchot wifus ſtrahdneekus.

No Leepajas. Zeetumneeka nonahweſchana. Pag. peekideen zeetumneeks **Wilis** Surſchewſkis pa ſawa kambara logu lamajis pee zeetuma noſtahdito ſarga ſaldatu. Kad uſ wairakahrteju uſaizinajumu Surſchewſkis no loga neatkahpees un lamajees ween tahtak, ſaldats uſ wizu ſchahwis. Lode eegahjufe zeetumneekam zaur azi galwâ un wiaſch bijis uſ weetas pagalam. „Lib. Btg.“

No Seel-Wirzawas. Diwu daſchadu miheleſtibu upuri. Reifuku meita, apm. 40 gadu weza, pirmdeenas nakti eedſehrufe karbolſchabi un drihs nomirufe. Minetâ meita bijufe mahtes zeribâs, bet winas zeretais lihawainis, kahds leitit, drihſumâ taifſjees ſalaulatees ar kahdu ſawu tauteti. Birms paſchſlepawibas iſdarſchanas nelaimigâ uſtraukta ſtaigajufe pa iſtabu ar ſtriki rokâ — laitam gribedama uſbrukt neuſtizigajam mihtakajam. — Dros Reikutos trats ſuns pahri nedetu atpakat ſarehja meitu un wezu modernezi, kuras nowetas uſ Peterburgu. Baſchas par ſeewas likteni tã ſatreekufſchas firmo moderneeku, ka tas nupat nomiris, neſagaididams pahrbrauzam atpakat ſawu weziti, kura jau bijufe zekâ uſ mahjam. „S. L. A.“

No Krona-Miſas. Nakti uſ 9. aprili L. mahju ſaimneekam diwi ſagti gribejuſchi iſſagt ſirgu no ſtaſka. Saimneeks, kureſch wifu nakti ſtahwejis uſ walſis, ſtahjees ſagteem preeſſchâ, bet kad tee laiduſchees muſt, raidiſis wineem pakat daſchus ſchahweenus, pee kam, pehz „**Dſimt.**

wehstn." sīnam, weens no teem tizis eerrainots, kamehr otrš aishēdšitē.

No Nitaures. Šchajās deenās kahds schihds usrahdijsa šchejeeneeti Karli P. un Mores pagasta Aleksandru K. par laupitajeem. Tee usbrufuſchi winam nitaureeſchos uf zeka un nolauptuſchi mafu ar naudu. Noſeegums gan wehl nam peerahdits, bet abus usrahditos apzeetinaja un aishweda uf Rigu gubernas zeetumā, kur tos eewetoja feſtdeen, 25. aprili. Leeta nodota iſmelſchanas teeſneſtm.

„D. W.“

No Gezawas pagasta. Straſdinu mahjās pašrahdats breeſmigs ſlepkawības darbs. Pirmā Leeldeenā, 29. martā ſch. g., mineto mahju ſaimneeka puifšs, leitšs, nokawis turpat deeneſtmeitu, ap 17 g. wezu, ari leiteeti, to ar dunzi deenas laikā 9 weetās ſadurdams. Sadurta tuhltt iſlaiduſe dſihwibu. Breeſmonis pats ſewi ari gribejis nonahwetees, wehderu kahdās trihs weetās ſadurdams, bet wehl palizis dſihws un no polizijas apzeetinats. Naida zehlons eſot mihleſtiba.

„I.“

No Dundagas. Melaimes gadījumš. Wedet ſahgejamo maſchinu no katda eekalnica lejš, ſirgi ſahfuſchi ſkreet, maſchina eegahjuſēs grahwī, pee kam eewainoti trihs zilweti, no kurēm weens jau miris. Noſiſts ari weens ſirgs, otram pahrlauſtas kahjas.

„J. L. A.“

Par ſkolotaju ſeminara dibinaſchānu Iluſtē Rīgas mahzības oggabala kurators Peterburgā buhdams weenojees ar miniſtri, tā ka ſeminaram wajadſigo ſumu jau eewetos 1910. g. walſis budſchetā.

Dehlina teroristu pulzina leetas iſteefaschāna no jauna nolikta uf 5. maju, jo galwenašs apshudsetais Aleksanders Graubinsch, kurſch pirms 2. aprila fara teeſas ſehdes bija eedſehris giſti, tagad tittahk iſweſetojees, ka wareschot ſtahtees teeſas preeſchā. Šchi tad ari buhs pehdeja politiski leeto, kuru iſteefās tagadeja Rīgas pagaidu fara teeſa.

„L.“

Antons Laiminsch, kurſch guwa plaſchu eewehribu tā pedagogiſks raſtneeks, Rīgā nomiris ar ſmadſenu treeku. Melaiki apbedija ſwehtdeen, 26. aprili. Weeglas ſmittis iſſchallojam ſkolotajam un raſtneekam.

No Reweles. Pawiſam ſawads bruhtes pahriš, tā „Wirulane“ ſino, ſchinš deenās tizis laulats weetejā pareitizigo baſnižā. Bruhtgans bijs 26 gadus un bruhte 52 gadus weza. Jaunajam pahrim pee tam eſot dehlš ne wežaks un ne jaunaks par 57 gadeem. Proti ſchis eſot „jaunās“ ſeerwas padehlš, winas pirmā wiſtra dehlš no wina pirmās laulības.

Peterburga. „St. Petersb. Btg.“ ſino, ka walſis domes tautas iſgihthības komiſija nupat prinziņa peekrituſe, ka no Baltijas muishneezības uſturoto widus ſkolu audſekneem dotu teeſbas nolikt weenu datu no gala eſſameneem wahzu walodā.

Pehdejo 24 ſtundu laikā galwas pilſehētā ar koleru ſaſlima 2 perſonas; nahres gadijumu nebija.

Peterburgas politechniškā institutā 1906. un 1907. gados nereti paſchepuſchees un ſapulzejuſchees rewoluzionari. Polizija maſ ko waresuſe iſdarit, jo instituta direktors knaſs Gagarins un inſpektors iſturuſchees pret poliziju nelabwehligi un neuſtizigi kahribas nodibinaſchanas labā. Daſchās instituta telpās atrastas humbas, eeroiſchi, ſlintes, dinamits, piroſklins, ſehrs, beſduhmu pulwers, degki, ſitamee, daſchadu partiju proklamazijas no 1906. un 1907. gadeem un rewoluzionari raſiti daudš tuhſtoſchos eſſemplaros. Politechniškā institutā apzeetinaja ari daſchus neſtudentus, kuri nelikumigā kahrtā uſturuſchees kopdſihwes

telpās, ſtarp teem ari daſchi no polizijas meſlett rewoluzionari. Knasu Gagarinu un inſpektoru ſauza pee atbildības. Kriminalkaſazijas departaments noſpreedis, ka abi apshudsetee atzetami no amata.

Peterburgā. Rā „Pet. tel. ag.“ ſino, tad Wina Majeſtate Keiſars naw apſtiprinajis walſis domes un walſis padomes peenemto lehmumu, atteezibā uf juheleetu generalſchtaba budſchetu un rihzibu. Wina Majeſtate Keiſars uf apſtiprinaſchānai preeſchā liktā eefneeguma paſchrozigi uſraſtijs: He утвeрждаю (Neapſtiprinu).

Walſis padomē grafs S. J. Witte jau bija uſſtahjees ſchā leetā, aſrahdidams, ka walſis dome un walſis padome pahrkahpjot ſawas waras robeschās, ar ſaweem lehmumeem par juhenezeibas generalſchtabu eejauzotees Wiſaugſtatās waras robeschās. — Pehz tagadejas atraidiſchanas nu P. A. Stolipinam buhtu bijs jaatkahpjās, ja nebuhtu atrasta kahda iſeja. Wina Majeſtate Keiſars bet iſteizis pee tam uſtizibu P. A. Stolipinam un tam uſdewis mehneſcha laikā kopeji ar fara un juheleetu miniſtreem iſſtrahdat ſchlatus un ſlaidratuſ papildinajumus par to, kas atteezibā uf fara un juheleetu miniſtrijam weenigi Wina Majeſtates Keiſara teeſchā nolēmſchānai padots un kas eefriht walſis domes un walſis padomes kompetenzes datā. Iſſtrahdatee paſſaidrojumi, reſp. papildinajumi pahrbaudami miniſtru padomē un pehz tam eefneedsami Wiſaugſtakai apſtiprinaſchānai.

No Pleſtawas gubernas. Šchā gubernā wairat eerehdnu weetās pehdejā laikā nahk Latweeſchi. Tā par Pleſtawas aprinka preeſchneeku apſtiprinats Marſchals, un tahdā pat amatā Oſtrowas aprinki nahk Eduards Kampars, kurſch ilgatu laiku bij par Baltas aprinka preeſchneeka jaunato palihgu. Peſſchorā par III. ſtana priſtawu deen latweetiſs Karlſons. Pleſtawas awiſes wehl paſtahſta, ka garigā ſeminarijā par wahzu walodas ſkolotaju eſot apſtiprinats kahds Eifenſchmidts. Tas eſot pirmais gadījums, kur ſchini ſeminarijā par mahzibu paſneedſeju nahkot luterans.

„L. A.“

Laiſs ſcho pawafar preeſch ſemkopyeem toti neiſdewigs. Naktš ſalnas nemitas. Auſtee ſeemeta wehji iſaurē ſeemajus. Sahle neaug. Lopineem, kuruſ ſchur tur jau redš ganamees, to ehſt wehl nefa. Un ſchahds auſtšs laiſs, tā kreenu paſiſtamais meterologs profesors Britojedows (ne Grigorjewš, tā drukats pag. num.) tagad ſino, paſtahweſchot waj wiſu maja mehneſch. Laiſs tikai maſ pamafam palikſchot ſltaks. Ja tā, tad ſemkopyeem behdiga iſredſe!

Ahrſemes

Turzijai nu Abdula Hamida weetā **Mahameds V.** Dewſka paſchā weetā tā leelweſtris atkal Hilmi paſchā, tautas weerneeku nama presidents atkal **Mahmeds Miſa.** parlaments ari ſawās teeſbās, wiſs gandrihš tā preeſch ſaldatu dumpja, bet tikai meera tā naw tā naw. Ir tihri waj lahſis, ka katra wara, lai ta buhtu progrefſiwa waj reakzionara, ſaiſtita ar netaiſnibu, warmahzibu un aſnim. Jaunais ſultans ſawā programā raſta brihwibu, brahlibu, taiſnibu, jaunturki ar ſawu fara pulſu un ſlotes wirſpawehneeku — generaliſimu ſcheſtetu paſchā konſtituzijas labā ſarihko fara gahjeenu uf Konſtantinopoli, wiſu ſakas darām konſtituzijas, brihwības, taiſnības labad, bet pee waras tituſchi iſleeto ſtingrus lihſekus pret preeſ, eewed atkal eepreeſcheju zensuru, aiſleedš raſtit par breeſmu darbeem Armenijā, kur ſanatifſkee kurdi laupa, dedſina, kauj, peefmej ſeeweetes, met behrnus uguns leefmās u. t. t. u. t. t. Pehz daſchām ſinam lihds ſchim aptauti 30 lihds 35,000 (laſt trihsdeſmit lihds trihsdeſmit peezi tuhſtoſchi) armenu.

Frantschu prese tapeh; jau nopeetni ween šahf runat par leel-walshju eejaufšānās nepeezeešamību. „Liberté“ satas finam, ka frantschu un angļu waldbibas nolehmuščas šchai leetā spert Konstantinopolē stingrus sohus un jauno waldbibu darit usmanigu us sekam, kašdas waretu zeltees, ja nemitas armenu slateshana. — Paschā Konstantinopolē redsamas pee tilteem un us laukumēem karatawas, kur karajas pa-kahrti zilwefti. Ari tas notizis „konstituzijas“ un „brihwibas“ labā. Pasahrtee, luhf, bijuši dumpineeki. Ja, ari jaun-turki šawulait' bija dumpineeki. Tā tad „azi pret azi un sobu pret sobu“. Bet tā tad tee Abdulam Hamidam pabr-met kaufšanu u. t. t., kur tagad paschi kar tāpat tā biju-šchais despots? — Dr! . . . Sultans šagrahbis šawās rokās zitu mantu, jaunturki tāpat nu grib dabut šawās rokās sultana miljonus, kurās sultans Abduls Hamids noguldijis us šawa wahrda ahrsemes bankās. Parlaments nolehmis, ka šchee miljoni, esot ap 150 milj. rubl., konfiskējami. Bet ahrsemju bankas šcho miljonu jaunturkeem negrib isdot. Rešes, kas tur wehl isnahs. Bet lai tā, meers, pateesa

Scheichs ul Islams, turku augstais preesteris.

konstituzija un brihwiba Turzija tagad teescham nepeezeešamas leetas. Šawešlās, kaut jaunturki winai to wifu pateesk waretu šagahdat un ka to tagadejee bahrgee šodi mitetos. Kaut lihds ar tik despotisko Abdulu Hamidu ari pateescham buhtu krituse agratā us nahwi sliimā despotiskā šistema! Wahju ofiziosa „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ jau gan raksta, ka trona mainai Turzija esot wehsturiska nošhime. Lihds ar Abdulu Hamidu krituse ari šistema, kura bijuse us nahwi sliima un kuru wajadsejis ar waru šagraut tad, kad ta mehginajuse atkal tikt pee agralās waras. — **Persija** šchachs atkal ar meeru, eewest konstituziju. Bet winam wairs neustizās, jo winšch ar konstituziju un tautas weetneeku namu lihds šchim rotaješ ka takis ar peli.

Tabrisā, 9. majā (26. apr.). Nazionalistu sekmes Reschā, Raswinā un Špahanā eedwehšusčas duhšchu rewoluzionareem. Nolemts šchacha dahwato konstituziju nepeenemt un praft agralās atjaunošanū, eewedot ari pamatlisumus. Rewoluzionari nedomā atdot eerotšchus. Tā ka kreewu kara wihri eelschejās darischanās neeejauzās, tad rewoluzionari zaur špaideem ranga papildinat šawu kast. Waldbibas gubernatora Tabrisā naw. Ša tas atbrauktu, tad drihsat nodibinatos meers un kahrtiba. — Gezelts jauns liberals kabinets, kur peedalas Šermans Šerma un Masrul-Mulks. Walšis padomē preefch wehleschanu škuma isštrahdaschanas eezelsti liberali padomneeki.

Teheranā, 8. majā (25. aprīli). Raswinā rewoluzionaru štais ar katru deenu peeaug un tee usfahšuschi kara gahjeenu pret galwas pilsehtu Teheranu.

Šojas turumā nazionalisti (rewoluzionari) šakahwa šchacha peekritejus. Rewoluzionaru wadoni Špahanā un Reschā, kuru rokās atrodas wifas weetejās waldbibas eestahdes, telegrafejuschi rewoluzionareem Tabrisā, lai šagatawojotees us kara gahjeenu pret Teheranu. — Kreewu kara špehšs, tā jau šinots, Tabrisā. Angtu prese par to atšauzās ne wifai labwehšigi. Wina baidās, ka Persija nepaliktu par Kreewijas „Egipti“. — Ari **Marokā** dumpis neapflust, bet peenemas War wehl notikt, ka ari tur sultanam Mulejam Šafidam jawahšas prom. **Franzija** draud isjeltees wispahrejs dselšezeka un pasta eerehdau streiks. Nesen streikvoja pasta eerehdai. Ministrija daschus no teem nošodija. — Tagad par to grib šazelt generalstreitu. **Wahzija** walšis paradi un desizits aug. Kara špehšs un flote arrij milšu šumas. Waldbiba gribeja tapeh; isdarit pamatigu šinantschu reformu un šadabut gadā 500 milj. marku wairak. Bet ar šinantschu reformam nemas negrib weiktees, to gribetu liberalee, to negrib konserwativee un kašdas nodokšus gribetu eewest konserwativee to negrib atkal liberalee.

Kalkuta. Nobeidsa isteefat prahwu pret 35 weetejem eedšihwotajeem, kuri bija apwainoti par šawwehšestibu pret angļu waldbibu Šabija, šakarā ar bumbu atrašchanu kašdā Kalkutas preefšchpilsehtā pag. gada majā. Dwi apwainotee noteefati us nahwi, 6 us wifu muhšchu pee špaidu darbeem, weens us wifu muhšchu un 3 us daschadeem laikeem zeetumā. Pahrejee attaisnoti. Prahwa turpinajās gandrihs wefelu gadu

Batronā, 9. majā. Šahot no 7. maja deg mešchš štarp Dorštenu un Šherenbeku. Leefmās atrodas jau kašdas 2000 puhrweetas. No uguns apdraudetas ap 30,000 puhrweetas. Šadedšis dauds mešcha putnu.

Buenos-Airesā, 9. majā. 7. majā kašdā eelā šprahga humba. Gruhti eewainoti polizists un kašda jaunawa.

Grahmatu galds.

Redakzijai peešuhittas šefoščas jaunās grahmatas:

Karlis Jakobsons. Trihs meldera meitas un welns. Poema. Šmanta apgahds. Riga, 1909. g. Wahšs un šihme — A. Štrahla. J. Krühmina drukatawā, Riga, Šuworowa eelā Nr. 44. 20 lapp. Makšā 10 šap.

Karlis Jakobsons. Rehnina šnots. Balade. Šmanta apgahds. Riga, 1909. g. Wahšs un šihme — A. Štrahla. J. Krühmina drukatawā, Riga, Šuworowa eelā Nr. 44. 12 lapp. Makšā 6 šap.

Walejas wehstules.

P. Leepinam — Patakule. Žuhju no R. L. B. Lit. Šonda godalgoto originalšahstu „Ruhrens“ islasijām un — nodrukajām.

Baltp. — A. Šahstirius „Ruhwuse newajadšiga“ un „Širmee šoki“ nodrukajām.

Pr. — Š. Žuhju dšejolus „Šihts“, „Šahrtawa“ un 3. nenodrukajām. Winos naw — dšejas.

Redaktors: Dr. philos. P. Šalits.

Špashneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

PARĪZES LATV.
MAKSL. D. ČAKST.
VEIC. PULCINS

Salmu žepuru lakas

isbalojušū un nespodru salmu žepuru kra-
sošanai un usspodrināšanai 11 nianšēs

par flatonu 20 kap.

Krahsu kartēs ar laketeem salmu mustureem atkal-
pahrdevejeem pēfuhā par brīvū.

Krahjumā leelatās apteeku pretšū tirgotavās.

J. C. Koch, laku fabrika,

dibinata 1842. — Telefons 417.

№ 4711 Parfims Cordiale

jauns leelišs

Modes parfims
nejalhdzinamā smaršas
pilnībā un stiprumā.

Ferd. Mühlens

Kelne pee Reines un Rīgā.

Schuhnu eelā 15.

Wišur dabujams.

Jaunā isdewumā pahrlabota un stipri papildinata Mājsaimniecības un Pāvahru māhkfla.

Sastahbijuše Minjona.

Alderiga mahjūs un saimniecības školās.

Rahri pa 2000 rezeptem,
fastahbitas pehž dāščadu tautu labatās
garščas un peemehrotas Baltijas
apstahktem. Ar smalki ištahdateem
krahsu hilschu peelkumeem un daubš
ilustrazijam tekstā.

Makšā glihtā sehjumā 375 t., pa pastu
veejuhtot 425 t., uš n.a.z. n.a.z. 435 t.

Ernsts Plates, Rīgā,
pee Petera basnizas un Stahru eelā 13.

Rigas Lauksaimniecības Zentralbeedribas konsuma weifals

Telefons 4304. Terbatas eelā Nr. 35. Telefons 4304.

Weenigais preekščstahwis Latwijā
preekšč

Osborne plaujmaščinam un dāščadeem
semkopības darba rikkeem un

R. Bechera arkleem.

Preekščstahwis Alfa-Laval separatoreem.

Peedahvā: **Wišadus mahkfligus mehklus.** Dezimal-
fwarus dāščados leelumos, strikus, groschus, strenges,
kehdes un t. t. **Peena kannas** un kahrstuwes. **Sweesta**
kulamas mašinas, sweesta prefes un formas, perg-
menta papiru un t. t. **Peena ismekleščanas aparatus**
un peederumus preekšč lopu pahrrangu beedribam.

≡ Aleksandra eelā Nr. 51. ≡

Ceelakais krahjums

ofola ar drehbi pahrwilkti un laketi šahrki un
wiši peederumi.

Metala
kroni

Metala
šahrki

leelatā iswehlē.

J. Hiege, Rīgā,

Aleksandra eelā Nr. 51.

Semkopju eeweħribai!

Manā apgahdibā isnahkuše un dabujama:

Barona J. Manteifela

Weħrojumi un ismeħginajumi

faimniecību eerihžibā un tehnikā
dāščados kreewijas apwidos.

Cand. agr. J. Widina autorisets tulkojums.

— Makšā 160 kap. —

Repezeščama grahmata katram semkopim, kas žensčas sawu faimniecību ušlabot.

Ernsts Plates

Rīgā, pee Petera basnizas un Stahru eelā Nr. 13.

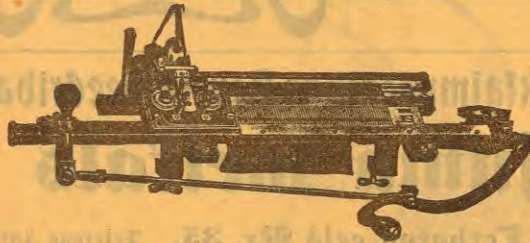
Deb^t Kapitāls Kred^t

Kursi: Kantoristēm Gramatwoscheem « kungeem un damam. » Sakums katrā laikā. Prospekti par w. J. Kasimirs, Rigā, Basteja bulw. 11, pr. kreew. teatr.	Praschana ir: Kapitāls! Augstaka alga! Labaks stawoklis! Zeen. weikaln. par wolti usr. kreetn. spekus. Ludsu peeprasit.

Ūwaika krahsotawa un kimiska tihritawa
J. Anspach, Rigā.

Peenemschanas weetās:

Aleksandra eelā Nr. 101 (fabrikā).
 Aleksandra eelā Nr. 24, Brigadera namā.
 Suworowa eelā Nr. 11, Berga namā.
 Eelā Kehnina eelā Nr. 2, J. Anspacha mant. namā.
 Smilšchu eelā Nr. 1/3, pee birščas, „Rošjas“ namā.

Kronberga
„Baltica“
 ir labatā
 familijas

adama mašhina,

weenigā mašhina, kura šawas weenkahrschās konstruzijas, weeglas
 apeeschanās un weeglas eemahzišhanās deht ir katram cewehlama.
 Uš mašhinas war 150 daschadus preefshmetus un 185 musturus isabit.
 Pamahziža par brihwu. Par mašhinas labumu un isturību teel galwots.

Dabujamas weenigi pee

J. Kronberg, Rigā,

adamo un šhujmašhinu weikalā, Kungu eelā Nr. 28.

Preefsh

jaunbuhwem

spezieli loqu apkalumus,

bes konkurenzes

durwu atšlehgas, fabrikas un ari rofas darbs, kura m fewiškli wifas datas,
 tā šlehdjamais u. t. t. ir no katamās dšels.

Skalu naglas.

Krahsns un plihthes apkalumus,

wifadas mahlderu krahsas, pernizu, jumta papi, darwu, loqu stilns,
 fehka leetas un wifabus amatneezibas rihfus peedahwā fewiškli le h t i.
 dšels gultas leelā iswehle par lehtafam zenam, madratschi

M. P. Silleneeks, Rigā,

Anglu magasina,

Terbatas eelā Nr. 7.

Telefons 1949.

Widsemes un Kursemes
Dseefmu grahmatas

apmeqram 100 daschados sehjumos,

šahot no lehtafam
 lihds 7 r. 50 k. gabalā,
 imekletos musturos,
 eefeetas spezieli šhajā
 arodā šrahdajofchās
 leelakās ahrsemju
 grahmatu feetawās.

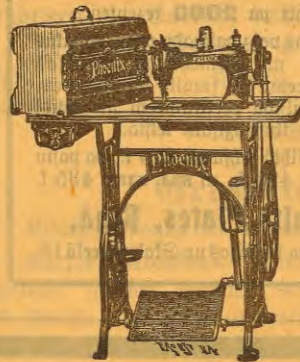
Katrai pee manis pirtai
 dseefmu grahm. ir flahst
 tā besmāfšas peelikums:

Gilde is Kristus
dšhwes,

bes tam katrai selta lapu
 u. labakās ahdas sehjuma
 dseefmu grahmatai uš
 pirmās lapas eepreefsh
 titula usdrukats selta
 burteem bibeles
 partitāsch.

Ernstā Plates drukatawa,

Rigā, pee Petera basnizas un Škahru eelā Nr. 13.

Phoenix ahtršhujmašhina!

Labatā šhujmašhina gimenei,
 ruhpreezibai un industrijai,
 jo rotojofchais mehānisms mašhinaī kneeb
 eewehrojamas preefshrozibas.

Phoenix šhuj, isšhuj un štepe wisahrati.

Phoenix eet wisweeglati.

Phoenix nepašhst gandrišs dšshana.

Phoenix ir weenkahrschi rišhrojama.

Štaham tr dubulti bumbinu lehgeri.
 Kawejofchi tranzejumi waj dahgas repara-
 turas pee Phoenix mašhin. pilnigi isflehgas.

Weenigā pahrdofchana

W. Ruth, Rigā,
 Kungu eelā Nr. 25.

Isnahkufshas
 latweefshu, wahzu un igauwu walodās

wahrdnizas

pee K. Apina kreewu abezes „УЧИЦЫ“ I.

Makša katra 12 kap.

Ernstā Plates apgahdibā, Rigā.

1908.

1908.

Tirdsneezibas nams

„ALFA-NOBEL“

Warschawa.

Dmsta.

Sw. Peterburga.

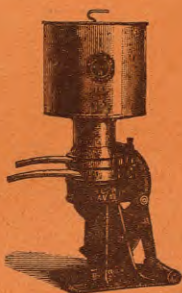
1908. gadā 1908. gadā
augstakas 43 godalgas

preefpreestas

„Alfa-Lawal“
separatoreem

Ciropā, Amerikā, Australijā un Afrikā,

starp kurām Baltijā:

Rigā „goda diploms“;
 Wez-Peebalgā weenigais „leclais
 selta medalis“;
 Ampelē weenigais „sudraba medalis“;
 Mojā weenigais „selta medalis“;

Jehabmeestā weenig. „goda diploms“;
 Jewwē weenigais „goda diploms“;
 Limbaschās weenig. „selta medalis“;
 Weissensteine weenigais „goda dip-
 loms“ un „selta medalis“.

Kas peerahda, ka neweena
 sistema, tapat ka lihdt tehim

newar salibdlinatees ar „ALFA“.

1908.

1908.

Afinu

truhkums.

Dr. Hommel'a Hematogens

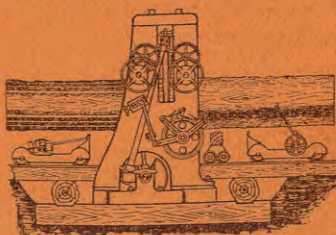
Peeprafot fewischti jauffwer

Kadetu korpusa wirsahrstis Wladimawfajā, Dr. med. Schulz: „Es
 Dr. Hommel'a Hematogenu ismehginaju 6 pilnigos afins truhkumu
 gadijumos un mani nowehrojumi pee schein gadijumeem schini sinā
 interefanti, ka es gadu eepreefch biju dšels preparatus paraktijis ar
 pawifam wahjeem panahumeem. Behz Dr. Hommel'a Hematogena
 leetoschanas turpreti bij toti labi panahumi, turi pat wehl pehz 1 1/2
 mehneschein pehz beigtas ahreleschanas netil ween ka nepamafinajas, bet
 wehl turpinajas. Wftrihstohatec panahumi pehz Dr. Hommel'a
 Hematogena leetoschanas ir eewehrojama apeties pazelschana.

ir no wairaf tā 5000 eefsch un ahresemju profesoreem un ahresem par
 wislabalo atfihst, dabujams wifās apteefās un apteeku prefchu pahrdotawās.

Dr. Hommel'a Hematogenu un pakabarinajumi jaatraida.

A. Harloff, inscheneers, Rigā, l. Newas eelā 24.

Gateri pascha konstrukcijas preefch
 atpataf un uf preefchu gree-
 seenu. Wisas maschinas toku iskrab-
 daschana. Pahriweetojamas un uf weetas
 stah wofchas pilntwaifa un patent-farftwaifa
 no 11-600 PS. firmas
lokomobiles
 E. Förster & Co.,
 Magdeburgā (Wahzija). Birmklafigs fa-
 brikats, garant. oglu isleetoschana. Labakais
 un lehtafais fpehls wifam ruhspreezibam.
 Padomi wifos tehniflos peederumos.

W. K. Kiessling,

Rigā, piano magafina,
 E. Jehkaba eelā 8, blakus birschai.

Fligeli,

Piano,

Harmoniumi,

Klaweeru fpehles aparati,
 Hofchu skapjitikai labakee fabrikati par mehrendām
 zenam.

Manā apgabidibā isnahtufe jauna
 grahmata dahwinafchanaf sem no-
 jautuma

Muhfchjiga jauniba.

Garigas dsejas

ar Rigas mahzitaju D. Glaesera
 un D. Erdmana palihdšibu isfah-
 ditas no F. Ehrmana, Arimuldas
 mahzitaju, ar peeminas lapu, 4 bildem
 uf mahfklas popira un 23 teksta ilu-
 stracijam.

Matfā brofch. 150 lap. kartoneš
 180 lap. glihtā kalifo eefehj. 230 lap.
 ar seltitu lapu greejumu 250 lap.

No wairaf latweefchu mahzitajeem
 fahhditais un uf ruhpigato ismefle-
 tais dsejas frahjums, peederas jawā
 frahhdnā isgrehnojumā tatrā sinā pee
 wiseezentafam dahwinafchanas grah-
 mataf, fewischti eefwehtamā jauniba
 fwehtibas pilna balwa winaf turp-
 matā dšihwē.

Ernsta Plates drukatawa

Rigā, pee Petera basnizas un
 Stahrnu eelā Nr. 13.

Skrodera palihgs

no laukeem pee labas algas un pastah-
 wiga darba war peeteiktes ari ar
 wehtuli. Rigā, Torf-eelā 2, P. Stadre.

Jaunpeena gows

Iehsti pahrdodama Sounā Jelgawas
 fchofejā 18, dš. 20.

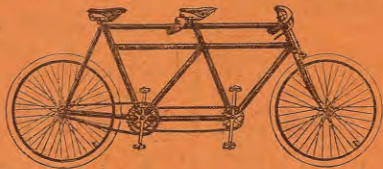
Blakati

atteezotees uf eesju bileschu nodofli
 teatreem, konzerteem un ziteem isrihto-
 jumeem pehz Wifemes gubernatora
 noteikumeem dabujami Ernsta Plates
 drukatawa, Rigā, pee Petera bas-
 nizas un Stahrnu eelā 31.

Dšells guttas,
 behrnu ratinus,
 masgajamos stekus,
 petrolejas wahritajus,
 tehmarachinas,
 emalj. wahram's traukus,
 petrolejas krahfnis,
 fikla un fofansa prezes,
 nikela un alfenida prezes,
 peedahwā pa lehtafam zenam

J. E. Muschke

lampu fabrikas noliktawa
 Terbatas eelā Nr. 18.Metala Kapu Froni
 leelā ihwehlē Iehsti.

Russia-brauzamo ritenu un
automobilu fabrika

A. Leutner & Co.,

Rigā,

usnemas

welošpedu un automobilu iſlaboſchann
ari tahous, kuri nebuhtu iſ wimu fabrikas.

Peedahwajam muhtu bagatigo krahjumu labakās
gumiju fortes, kā ari wifus peederumus wairumā
un mafās datās.

**Wiſi peederumi
dahrsu un meſcha kulturai.**

Spezialitate:

kulturas peederumi

Spizenberga ſiſtemas.

**Biſchkopibas peederumi
un mahkſligas ſchubnas**

peedahwā bagatigā iſwehlē

J. Redlicha
dibin. 1857. g.

**Anglu
magasina**
Rigā.

Tſchuguna leetawa, granita ſahgetawa un ſlihpetawa

J. Lahzis, Rigā,

Pletenberga eelā Nr. 19. Telefons Nr. 2487,

peedahwā daſchadus granita, marmora un tſchuguna kapu kruſtus
un peeminekſus, kapu benkus, ſchdes (iſ tſchuguna), kapu ſehtas
(iſ tſchuguna un ſalamas dſelſs) un metala kronns par mehrenam zenam.
Aſtellejumus peenem un pahredod no krahjuma fabrikas noliktawā,
Terbatas eelā Nr. 26. Telefons Nr. 986.

➤ Zenu rahditajus iſſubta beſ mafās. ➤

Paſta adreſe: J. Lahzis, Rigā.

Manā apgahdibā iſnaktuſchas un dabujamas:

J. Pengerota-Sweſchā

Muglu dahrs.

Virmā un otrā dala.

Madons ſem- un dahrskopjeem pee eeneſigu auglu dahrsu eeribtoſchanas,
apſtahdiſchanas un aptoſchanas, lihds ar praktiſkeem aiſtrahdjumeem, kas ja-
eewehro auglus iſleetojot mahjturibā un tirdſneezibā. Nr 74 ſihmejumeem teſtā.

==== **Makſā 1 rbl.** ====

Mahkſligi mehſli dahrskopibā.

No profeſora Dr. Paula Wagnera, Darmſtades lauffaimneezifſas
iſmehginajumu ſtažijas preeſchneeta.

==== **Makſā 40 kap.** ====

Ernſta Plates drukatawa,

Rigā, pee Petera baſuižas un ſkahrnu eelā Nr. 13.

Wehl nebijis !!

Atlahti lungu labatas pulkſteni (ne ſeltiti), iſ iſta
ameritana ſelta „Solo“ ar ſkaiſtu graburu. No ſelta
56. proves pat ſpezialifſs neiſſchtr. Schee pulkſteni ir ar
wiſlabato konſtrukciju „Enturs“ (bet ne zilindrs), uſwel-
tanti pa 36 ſtundam reſi, ar pareiſu un aſuratu gaitu.
Galwojums uſ 6 gadi. 12 rbl. zenu weetā tifa par
3 rbl. 25 kap., diwi pulkſt. 6 rbl., tabdi paſchi danu
1 pulkſt. 4 rbl. Par brithwu teel lihds ſubtiſs: 1) panzera
ſehdite no ta paſcha materiala, 2) brelokſ-binokls ar ſkaiſteem interefanteem
ſkateem, 3) ſamta maſinſch pulkſtena glabaſchanaſi no bojaſchanas. Adreſe:
Генеральн. Представ. часовъ „Соло“ Т-во „Аполло“ Варшава, 9, 1-ое почт.
отдѣленіе. (Luhds pareiſi adreſet). Par eepaſchannu un peeſubtiſchannu pee-
ſkaiſta no 1 lihds 4 pulkſt. 50 kap., uſ Sibiriju 75 kap.; uſ Sibiriju beſ eemafſas
neiſſubta. Iſſubtam uſ pehymaſu beſ eemafſas. Paſtellejumi krewu waj
wahju walobās.

A. Schmidt,

ſchaujamo eerotſchu meiſtars, Rigā,

Marſkala eelā Nr. 14, tel. 1204,

peedahwā ſawu bagatigo ſinſchu krahjumu, kā: trihs- un diwoſtobru
Winſcheſtera, Pürſcha, Sahwas un mehreku ſintes, kā ari wiſadu ſiſtemu
rewolwerus un piſtoles par lehtalam zenam.

Reparaturas, kā ſtobru pahruſchana uſ labu ſchauſchannu, Leſoſche
eerotſchu pahrgroſſjumi uſ zentralugumi u. t. t., tapat ari tahlfſtatu leet-
pratejiſka iſlaboſchana pee mehrenas atlihdsiſbas.

„Waldſchlößchena“ Merzens.